

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **הרנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש הפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

תביר [מרכא] **טפחא** [מונה] **אתנה** ... **תביר** [מרכא] **טפחא** [מרכא] **סלוק**; **תביר מרכא טפחא** – קבוצת פרטים הקשורים לנושא, אשר על חלקם חל ענין או הלכה מסוימת ועל חלקם לא חל הענין או ההלכה המסוימת; **מונה אתנה** / **מרכא סלוק**: מונה או מרכא מרבים ענין ו-אתנה או סלוק מגבילים את הענין שהתרבה. בלא **מונה** או **מרכא** ה- **אתנה** או ה- **סלוק** מגבילים משהו בחלק הענין שנותר ממיעוט התביר. צריך להבחין בין השפעת **תביר** – מחלק וממעט ובין השפעת **אתנה** או **סלוק** – מגביל.

1.1 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יא:

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלְיָתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי:

ע"פ **אור החיים** צריך לדעת למה הוצרך ליחסו

- (א) ואולי שנתכוון שיזכרו אבותיו לטובה
- (ב) עוד נראה שנתכוון להשלים ישראל עם אהרן וגו' (כי במדרש) נחשב על אהרן הקלוקל שגרם במיתת עם רב והה מבקש לתקן וכאן רמז ה' כי פנחס שלם במדה טובה מרובה. הרי עמד פנחס בן בנו ופדה נפש כל ישראל
- (ג) שלא יחשוב משה שה' השיב את-חמתו בלא אמצעות זכות אשר כפה מדת-הדין ויצא מזה שיחשוב משה כי ה' מתנהג בסדר זה (ללא מעשה טוב של ישראל), לכן הודיעו ה' כי פנחס הוא שהיה סיבה להשיב חימה והוא אומר **השיב אֶת-חַמְתִּי** ולא מעצמה שבה
- (ד) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה.

ע"פ **רש"י ושפת"ח וכלי יקר** – השבטים מבזים את פנחס (קודם למעשה ההצלה באומרם), אבי אביך זה **פיטם** עגלים לע"ז (כוונה ליתרו) אבי אמך או אבי אם אמך או אבי אב אמך, היינו אשת אלעזר (**בבא בתרא פרק שמיני אלו נוחלין**), וזה אהרן עשה העגל ואעפ"כ העביר פינחס על מידותיו לא היה מקפיד על ביזויו (מעיד על יו"ד זעירא במילת פינחס, שמחל על בזויו (**נחלת יעקב**)) כי אחז מעשה אבותיו בידיו כמו שלא הקפיד אהרן על כבודו שביזוהו על מעשה העגל, שהוא ניסה להציל ולא הצליח, ואעפ"כ עשה חסד עם ישראל במעשה הולכת קטורת לעם בשעת המגיפה כדי להצילו (**במד' קרח יז,ב**). אם כן פינחס משיב חימה בקידוש השם ברבים הריגת נשיא שמעון שדרש התרת איסור שלא כהלכה ושהיה קשור לעבודה זרה וזנות, כמו שאהרן סבו השיב חימה בלי להקפיד על ביזויו.

תבנית טעמי הפסוק כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, נברר מה מלמדים הפרטים

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר - קדמא ואולא, כעין כלל מלמד ואחריו הפרטים:

- (א) **בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן** - מונה רביע, התוכן מלמד על אהרן הכהן, סבו של פינחס שעבר על מידותיו והציל את בני ישראל. תבנית הטעמים - מונה רביע, רבוי רב למד על כל מצות האמורות בתורה (ראה **רמב"ם** להלן);
- (ב) **הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מהפך פשטא מונה זקף-קטן, פינחס מהפך – עובר על מידתו, והציל את בני ישראל. זקף-קטן – בתפקיד שתיים, השבת החימה הייתה בקידוש השם בשני הדברים הבאים:

(ג) **בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי בְּתוֹכָם** - מרכא טפחא אתנה

(ד) **וְלֹא-כִלְיָתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי** - מרכא טפחא סלוק

אפשר כי הפרטים מלמדים את הלימודים הבאים:

- (א) **העובר על מידותיו יוצר שעת רצון**, ולכן הוא אמצעי ראוי לה' להפך מידת הדין מעל בני ישראל והגברת מידת הרחמים, כאהרן ופינחס ועל זה הזכיר שניהם **פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**
 - (ב) **סיבות לקידוש השם בתוך בני ישראל וע"י מי**
- כתב **כלי יקר** לימד על כל קידוש שם שצריך להיות בתוך בני ישראל דוקא וכמו שאמר **ונקדשתי בתוך בני ישראל** ולכן נאמר (**במד' בלק כה,י**) **וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה**

רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ה ה"י כל העובר מדעתו (טט - כמו זמרי בן סלוא) בלא אונס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט בנפש להכעיס הרי זה מחלל את השם, ולפיכך נאמר בשבועת שקר וחללת את שם אלהיך אני ה', ואם עבר בעשרה מישאל הרי זה חילל את השם ברבים (טט - זמרי עבר על ארמית ואולי גם על עבודה זרה, אף שלא ראוהו בשעת מעשה, אלא שע"י הוצאתו עם האשה על הרומח של פינחס ננגלה מעשהו), וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו (וכן פינחס **בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי** – על בעילת ארמית ברבים נזכר הלכה הבעול ארמית קנאים פוגעים בו ועשה מעשה אע"פ שאם היה בא לבית הדין לא היו מורים לא כן - **בְּתוֹכָם**, קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת) הרי זה מקדש את השם.

בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי - מרכא טפחא – יתור לרבות, ככתב **רמב"ם** לעיל כל העובר מדעתו ... מכל המצוות **בְּתוֹכָם** – אתנה – מגביל, קנא קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת. ולכן בזכות מעשה ללא פניות, לטובת אנשים שקודם ביזוהו (**אור החיים**) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה. **וְלֹא-כִלְיָתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מרכא טפחא – יתור לרבות, גם הקב"ה עובר על מידותיו **בְּקִנְיָתִי** – סילוק, (מגביל) מסלק מידת הדין ומגביר מידת הרחמים.

לקידוש השם בתוך בני ישראל של אהרן הכהן ופינחס נכדו ללא פניות יש המשך באליהו הנקשר במקורות שונים לפינחס **יונתן שמות וארא ויח** וגבוי דקתה עמךם וַיִּצְהָר וַחֲבָרְוֹן וַיְצִיאֵל וַיִּשְׁנֵי חִיּוֹ דְקָתָה חֲסִידָא מְאָה וְתַלְתִּין וְתַלְתִּין שְׁנִין חֲזִיא עַד דְּחָמָא ית **פִּינְחָס הוּא אֱלִיהוּ כְּהֵנָּה רַבָּא דְעָתִיד לְמַשְׁתַּלְחָא לְגִלְוָתָא דְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמָיָא:**
כתר יונתן שמות וארא ויח ... פנחס הוא אליהו כהן גדול שעתידי להשלה לגלות של ישראל בסוף הימים:

במדבר פינחס כה,יב **לְכֵן אָמַר הַנְּבִי נָתַן לֹא אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום:**

דעת זקנים מבעלי התוספות - לְכֵן - שעשה דבר הגון לפני **הַנְּבִי נָתַן לֹא אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום**. ואם ישנאוהו ישראל לא יחוש ואין לו לירא לא מקרובי זמרי ולא מקרובי כזבי שהיתה בת מלך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט: **שָׁב**; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **הצגת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקפ** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – **דרוש בפסוק** שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – **דרוש בפסוק** ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פז** – **דרוש** מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

ע"פ **רש"י** (**כהיג**) **ברית כהנות עולם** – שאע"פ שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פנחס שנוולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו ב- **זבחים** (**קא,ב**) לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי. אבל **בבלי זבחים קבא**, מיתבי, חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל: יבמה מלך, אישה כהן גדול, בנה סגן, בן בנה (**ויקרא רבה** פינחס) משוח מלחמה, ואחיה נשיא שבט, ואכילה על שני בניה; ו-**תורה תמימה קהלת פ"ב הערה זי** סובר כי הגי' צ"ל ארבע שמחות ללא פינחס. ויש המפרש כי נמשח אך לא הובטחה כהונה גדולה לו ולזרעו. **שפת"ח** ... משום הכי לא נכתב בריתי שלום שלא יהא מלת שלום דביקות ... **את-בְּרִיתִי שְׁלוֹם**, **בְּרִיתִי** – טפחא מפסיקה את הדביקות של מלת **שְׁלוֹם** למלת **בְּרִיתִי**. **לְכָן** – טפחא – לכן לעצמה מילת שימוש, וטפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין ממלת **אָמַר** – אתנה, מגביל ומפרשים "לכן" לשון שבועה שמאפינה **אָמַר** – אתנה, מגביל השבועה לפינחס ולזרעו השלמים ולא לבעלי מום. **לְכָן אָמַר** – שבועת ה' לפנחס הנאמרת למשה כעין שבועה בעד שאין להתירה, ומשה שקול ככל ישראל אזי זאת שבועה ברבים. **הנני** – קדמא – פינחס שנוולד קודם למשיחת אהרן ובניו, לא נתכהן (אפשר הכוונה שלא הובטח בכהונה גדולה) עד שהרג לזמרי. **נתן לו את-בְּרִיתִי שְׁלוֹם** – מרכא תביר טפחא סלוק – כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה, (**א**) **קידושין פרק האומר** מסיק וי"ו **דשלום קטיעא היא למדרש** כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, מכאן לכהן בעל מום שעבודתו פסולה. השבועה חלה על כל הפרטים השלמים מבני פינחס, בעלי מום מוגבלים בעבודת הקודש. (**ב**) **רא"ם** ברית שלום, ברית כהנות עולם...עד שיאמר שתהא לו שבועתי זאת לשבועת שלום ויש לדחוק וליישב דיעק ברית הוא על כהנות עולם **שעיקר** כהנים גדולים הם מזרע פנחס ואגב הכרית מבשר אותו שמחזיק לו טובה וחנוה על שעשה עמו (עם הקב"ה) טובה והוא השלום. אך לא כולם, וחילק הדורות שכגון בזמן עלי בניו איתמר בן-אהרן הכהן כהנים גדולים וחזרה בזמן מרד אבשלום במני צדוק ממשפחת פינחס במקום אביתר ממשפחת איתמר.

במדבר פינחס כו: פ [נב] **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ננ] לְאַלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ בַּנְּחֻלָּה בַּמִּסְפָּר שְׁמוֹת: [נד] לְרֵב תַּרְבֵּה נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעַט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פַקְדֵי יָתֵן נַחֲלָתוֹ: [נה] אַךְ-בְּגוֹרֵל יַחֲלַק אֶת-הָאָרֶץ לְשִׁמוֹת מְטוֹת-אַבְתָּם יִנְחָלוּ: [נו] עַל-פִּי הַגּוֹרֵל תַּחֲלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֵב לִמְעַט: ס** **תורה תמימה פרשת פינחס (נג)** **לְאַלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ** - לאלה - כאלה, להוציא את הטפלים^(נ) [כ"ב קי"ז א']; (**נד**) **לְרֵב תַּרְבֵּה** - תניא, הרי שהיה לו בשעת יציאת חמשה בנים ובכניסתן לארץ עשרה, קורא אני עליהם למעט תמעט נחלתו, הרי שיצאו עמו ממצרים עשרה בנים ובכניסתם לארץ נמצאו חמשה, קורא אני עליהם **לְרֵב תַּרְבֵּה נַחֲלָתוֹ**^(ס) [ספרי]: **אִישׁ** - ולא נשים ולא טומטום ואנדרוגינוס^(ש) [שם]:

לְפִי פַקְדֵי - מלמד שלא נתחלקה א"י לכל שבט ושבט אלא לפי מה שהוא^(ט) [שם]: **לְשִׁמוֹת מְטוֹת-אַבְתָּם** - תניא, רבי יאשיה אומר, ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו^(י), ומאי משמע דביוצאי מצרים כתיב ודילמא לשבטים קאמר ליה^(י), דכתיב (**ר"פ וארא**) **והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'**, ירושה היא לכם מאבותיכם, וליוצאי מצרים קאמר להו^(י) [כ"ב קי"ז א' ב']; **לְשִׁמוֹת מְטוֹת-אַבְתָּם** - יצאו גרים ועבדים^(ט) [ספרי]:

[ננ] **לְאַלֶּה** - רביע, ארבע קבוצות נוחלות את הארץ, **תַּחֲלַק הָאָרֶץ בַּנְּחֻלָּה** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה. **כ"ב קי"ז לְאַלֶּה** – רביע, ארבע קבוצות מקבלות נחלות בארץ. יוצאי מצרים בני למעלה מעשרים שמתו במדבר בניהם מקבלים חלקם, הבאים לארץ מעל גיל 20, יוצאי מצרים מעל גיל 60 בגזירת המרגלים קבלו שתי חלקות, זה אופן אחד לארבע קבוצות. אופן אחר יוסיף על השלושה הנ"ל את יוצאי מצרים בני 20 – 60 מהלימוד על סיבות לשמחת ט"ו באב למאן דאמר שבשנת ארבעים לא מתו בט' באב מי שנגזר עליו למות בגזרת המרגלים הרי שגם יוצאי מצרים בני 20 – 60 שלא מתו ויש לזה תמיכה בטעמי הקרא **שם יתמו ושם ימותו** שממעט קבוצה מביניהם,

תורה תמימה (נה) **אַךְ-בְּגוֹרֵל יַחֲלַק** - ת"ר, א"י לא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תחלק, ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל^(כ) [כ"ב קכ"ב א']; (**נו**) **בֵּין רֵב לִמְעַט** - תניא, בשלשה דברים נתחלקה ארץ ישראל, בגורלות, באורים ותומים ובכספים, הדא הוא דכתיב (**יהושע י"ח**) **וישלך להם יהושע גורל לפני ה' במצפה, גורל אלו הגורלות, לפני ה' אלו אורים ותומים, בֵּין רֵב לִמְעַט** אלו הכספים^(ח) [ירושלמי יומא פ"ד ה"א]:

בֵּין רֵב לִמְעַט - מגיד שלא נתחלקה ארץ ישראל אלא בשומא, בית כור כנגד בית סאה, בית סאה כנגד בין כור^(ט) [ספרי]: **בבלי בבא בתרא קנב** – [נה] **אַךְ-בְּגוֹרֵל** – זקף-גדול, ענין של שלוש, שתי נקודות באופן אחד אלו שתי קלפיות, אחת לשמות שבטים, אחת לשמות תחומים, ונקודה אחת באופן אחר אלעזר כהן גדול אומר **ברוח הקודש ע"פ אורים ותומים** שם שבט ושם תחום והם עולים בידי מכל קלפי. לעומת **בבלי יומא** גורל השערים ביה"כ, קלפי אחד ושתי קוביות בה, מכניס ידיו ומעלה שתי הקוביות בבת אחת, אחת בכל יד. נקודה אחת באופן אחר חלוקת יהושע לפי ערך כספי כ **תורה תמימה הערה יח** **אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים, בבלי בבא בתרא קנא [נד] לְרֵב** – רביע, חלוקת הארץ, אפשר שלוש מ-**אך-בגורל** ורביעי בחלוקת יהושע לפי ערך כספי כ-**תורה תמימה הערה יח** **אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים.**

לְשִׁמוֹת מְטוֹת-אַבְתָּם - יצאו גרים ועבדים^(ט) [ספרי]: **יִנְחָלוּ** - סלוק, מגביל הוצאת הגרים והעבדים מנחלה ונותן להם חלק ד' אמות לקבורה (**תורה תמימה הערה טז**) (טעם טפחא במלת **אַבְתָּם** בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת **יִנְחָלוּ** ולמעט מהנחלה גרים ועבדים^(ט) [ספרי]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.2 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יב: לכן אמר – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל** – טפחא אתנה,

הנני נתן לו את-בריתי שלום:

לכן אמר – טפחא אתנה, לכן – לשון שבועה בתבנית טעמים של המלים (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל**

הנני נתן לו את-בריתי שלום: המלים שמע ישראל מקשרות אל (**דב' שפ' כ,ג**) ... **שמע ישראל** והנאמר אחריו **אתם קרבים היום למלחמה על-איביכם** ... בתבנית טעמים קדמא מרכא תביר טפחא אתנה (= סלוק) כמו של **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

הלילה הוא זמן סכנה כמו ענין (**דב' שפ' כ,ג**) ... **שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על-איביכם**

טעם קדמא של מלת **אתם** (ישראל) מרמז שקודם לקרב יקרא (**דב' שפ' כ,ג**) ... **שמע ישראל** המלים כמו (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל** (של קריאת שמע בתפילה ועל המיטה)

לכן אמר – טפחא אתנה כתבנית הטעמים של (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל** מרמזת שבקריאת שמע שעל המיטה מרומזת השבועה של ה'

לכן אמר שנאמרה כעין ברבים ולכן ללא התרה (בעדות משה השקול כנגד כל ישראל). כי ישראל הקורא (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל**

מתקיים בו כפ' **רש"י** (**דב' שפ' כ,ג**) **שמע ישראל** – אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי **אתם** שיושיע אתכם (ראה סוטה מב,א), וישן ללא פחד אויבים כי (**במ' פ' כה,יב**) ... **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

במדבר פינחס כה,יז: צרור את-המדינים והכיתם אותם:

צרור את-המדינים – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים (**דב' וא' ו,ג**) **שמע ישראל** על עוינותם לאמונת היחוד

דברים ב,ט: ויאמר ה' אלי אל-תצר את-מואב ואל-תתגר גם מלחמה

כי לא-אתן לך מארצו ירשה כי לבני-לוט נתתי את-ער ירשה:

במדבר פינחס כה,יח: כי צררים הם לכם בנכליהם אשר-נפלו לכם על-דבר-פעור

ועל-דבר כזבי בת-נשיא מדין אחתם המכה ביום-המנופה על-דבר-פעור:

ועל-דבר כזבי בת-נשיא מדין – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה להמשכה בעתיד.. (א) התחיל בהכאת - השמדת המדינים על פעולת הזנות לישראל, השעה מלעשות זאת למואב ולבני עמון כי היו צריכות לצאת מהם שתי פרידות טובות - רות המואבית ונעמה העמונית (**בבלי בבא קמא לח,א – לח,ב**), ולעתיד לבוא גם הם יוכו וארצם תהיה לישראל כחלק מההבטחת ה' לאברהם שיתן לו ארץ עשר עמים, שבעה עמי כנען, (**בר' לז טו,יח,יט**) [יח] **ביום ההוא פרת ה' את-אברהם בקרית לאמר לזרעך נתתי את-הארץ הזאת מנתר מצרים עד-הנהר הגדל נהר-פרת:** [יט] **את-הקניזי ואת-הקניזי ואת הקדמוני: [כ] ואת-חחתי ואת-הפרזי ואת-הרפאים: [כא] ואת-האמרי ואת-הכנעני ואת-הנרנזשי ואת-היבוסים: ס רש"י** (יט) את הקניזי וגו' - עשר אומות יש כאן, ולא נתן להם אלא שבעה גוים; והשלשה; אדום ומואב ועמון, הם קיני וקניזי וקדמוני, ועתידיים להיות ירושה לעתיד, שנאמר: אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (יש' יא, יד; ראה ב"ר מד, כג). (כ) ואת הרפאים - ארץ עוג, שנאמר "ההוא יקרא ארץ רפאים" (דב' ג,יג).

בבלי בבא קמא לח,א ... א"ל: (עולא לרב שמואל בר יהודה (**דב' ג,ט**)) **ויאמר ה' אלי אל-תצר את-מואב ואל-תתגר גם מלחמה**, וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות? אלא נשא משה ק"ו בעצמו, אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב, אמרה תורה: (**במ' פ' כה,יז**) **צרור את-המדינים והכיתם אותם:** (דף **לח,א**) מואבים עצמן לא כל שכן! אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואבית ונעמה העמונית; והלא דברים ק"ו: ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקדוש ברוך הוא על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב - על אחת כמה וכמה דהוה חיה.

במדבר פינחס כו,כ: ויהיו בני-יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלזי לפרץ משפחת הפרזי לזרח משפחת הנרזי:

השלזי לפרץ – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **השלזי לפרץ** והגיל עולה 395 + 400 = 795, תשצ"ה, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו 576 - 795 = 219 עולה יר"ט נוטריקון י'ראה ר'אתה נ'טתה – רמז למלאך, ע"פ פי' **רש"י במ' בלק** זה מלאך של רחמים להציל בלעם ממעשה איוולת שיפגע בחייו..

השלזי עה"כ גי' שצ"ו עולה לגי' דוי"ד ב"ן יש"י, **לפרץ** עולה לגי' אליה"ו הנבי"א זכו"ר לטו"ב (ואליהו מרומז בהפרש הגי' יר"ט כעין מלאך), ומרמז לביאת אליהו המבשרת ביאת משיח בן דוד
הגי' תשצ"ה עולה לגי' **ואליה"ו** ... **ובלע המות לנצח** (58 + 178 + 451 + 108), מקור לדיון האם ביאת אליהו תביא לתחית המתים או ביאת המשיח, (**ובלע**) **המות לנצח ומחה יי א-לקים** (כל דמעה) ר"ת אליהו

במדבר פינחס כו,כא: ויהיו בני-פרץ לחצרון משפחת החצרוני לחמול משפחת החמולי:

בני-פרץ לחצרון – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בני-פרץ לחצרון** והגי' עולה 62 + 370 + 378 = 810 עולה ס"ב ש"ע כמשי"ח,
(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו 576 - 810 = 234 עולה רל"ד, דרכ"י, **דר"ד** (כוכב מ)נעק"ב, (**במ' בלק כד,ז**) **ד'רד' בלבב מנעקב**
ידר"ד (**תה' כה,ט**) כמו **ידרד' עניים במשפט וילמד עניים דרכו:** הסברים המרמזים לפעולות המשיח היוצא מבית דוד שהוא מבני פרץ וחצרון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התעשה"ח; נפצת השערות; אנתח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מרף-רב מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

במדבר פינחס כו,מד: בני אשה למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי:

הימנה לישוי – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **הימנה לישוי** והג' עולה $110 + 356 = 466$ עולה ק"י שנו"ו עולה סו"ת, תוס'; באוצר הג' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה ר"ת מ'אשר ש'מנה ל'חמו והוא יתן מ'עדני מ'לך:

(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ ק"י, על"י (כהן גדול ממשפחת איתמר), צ"ך, כ"צ – כהן צדק, שבט אשר היו משיאים בנותיהם לכהנים

במדבר פינחס כו,מה: לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי:

בריעה לחבר – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בריעה לחבר** והג' עולה $287 + 240 = 527$ עולה תקס"ז, באוצר הג' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה המלים חטי"ם יי"ן שמ"ן

(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

הפרש מתקע"ו $576 - 527 = 49$ עולה מ"ט

(בריעה = 287 = פזר) (תהלים קיבט) פזרו נתן לאבינוים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום כבוד: היינו מקיים מ"ט לפול.

בראשית ויצא ליג: נתאמר לאה באשתי כי אשירני בנות ותקרא את שמו אשר:

לאה באשתי – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **לאה באשתי**

והג' עולה $513 + 36 = 549$ עולה ל"ו + תקי"ג עולה תקמ"ט

(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ

סיכום אפשרי ל- **במדבר פינחס כו,מד: הימנה לישוי** ולקרא **במדבר פינחס כו,מה: בריעה לחבר**

לאה אמנו אמרה **31.בראשית ויצא ליג: לאה באשתי** – זקף-קטן זקף-גדול, הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ, כהן

שמן ז"ך שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים, **הימנה לישוי** הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ צ"ך, כ"צ – כהן צדק,

יעקב אבינו ברך לשבט אשר **(בר ויחי מטב) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך: ס**

466 עולה ג' ראשי תיבות מ'אשר ש'מנה ל'חמו ו'הוא יתן מ'עדני מ'לך; ומעדני מלך יהיו חטי"ם יי"ן שמ"ן

במדבר פינחס כז,ג: אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח

כי-בחתאו מת ובנים לא-היו לו:

אבינו מת במדבר רש"י ...ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה.

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלופחד (קיצור ימיו) (ב) גורע את

צלופחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **כי-בחתאו מת**

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מעניין **אבינו מת במדבר** גורע מהענין מיתה.

לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **במדבר** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'.

רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלופחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש.

טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנודה. ועוד זרקא סגול בתפקיד של קיצור ימים, כי צלופחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים.

במדבר פינחס כז,ה:

ויקרב משה את-משפטן לפני ה': פ

ויקרב משה את-משפטן – מרכא תביר טפחא **לפני ה'** –מרכא סליק

אם היה כתוב **ויקרב** (תביר) **משה את-משפטן** (מרכא טפחא) היה משמע משפט אחד לכולן, כגון נחלה אחת לכולן כמשמע הפשט בפסוק

ד' **"תנה לנו אחזה"** ומיעוט דבר ממנו. **ויקרב משה את-משפטן** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן משה מקריב משפט כל אחת ואחת לעצמה, דרישת נחלה נפרדת לכל אחת (כפי שקיבלו ע"פ ספר יהושע) וכן קבלו חלק אביהן וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ואף חלק אחי אביהן.

לפי שיטתנו יש כאן מיעוט כלשהו ב"לפני ה'" הנגרם ע"י משה או הקשור למשה,

(א) על הנגרם מפרש **רש"י** נתעלמה ממנו הלכה וכו'

(ב) על הקשור למשה מפרש **רש"י** ד"א ראויה היתה פרשה זו להכתב ע"י משה, אלא שזכו בנות צלופחד ונכתבה על

ידן. **טטוד"ל** כלומר, מיעוט את משה מלכתוב (כנראה הכוונה מלשמוע ישירות) פרשה זאת מלפני ה'. אולי מביע צער

שלא זכה משה גם בנבואה זאת, במצוה זאת לפני ה'. ודומה לקרא הנני בא אליך בעב הענין בשמות (אור החיים

הקב"ה) מתבצל לפני משה שלא ידבר ברמת הנבואה הרגילה אליו אלא ברמה נמוכה שתתאים לבני ישראל.

(ג) ע"פ **הרמב"ן במדבר שלח-לך טו,כה – לפני ה'** – ענין דין, ה' ובית דינו

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (ט"ו) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא התורה, שבעל פה, התשע"ח; תפצית הששערת: **אתח, סלוק** – סוף-פסוק (נראים קיסרים תפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא פשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחצית; **ממעט**, **לא מוש**; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטי; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטי; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטי; **מקף** – רב-מצב על המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונה רביעי** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר פינחס כה, כ

במדבר פינחס כזא, ה: [א] ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה: [ב] ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר: [ג] אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח כי-בחסאו מת ובנים לא-היו לו: [ד] למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו: [ה] ונקרב משה את-משפטן לפני ה':

(א) **אבינו מת במדבר** – זרקא מונח סגול, בתפקיד מוסיף על הענין מהענין או גורע מהענין. התוכן מלמד **אור החיים** ... **למאן דאמר ליוצאי מצרים** אמרו מת במדבר הרי שהיה מיוצאי מצרים, ודקדקו גם כן בתיבת במדבר לומר שהיה מכלל אותם שנגזרה עליהם גזירת במדבר יפלו פגריכם (י"ד כ"ט) הא למדת שהיה בן עשרים כשיצא ממצרים, **ולמאן דאמר** נתחלקה הארץ לבאיה הרי גם הוא מודה שתחזור ליוצאי מצרים וינחילו בניהם ונוגעת הירושה להם בחזרה: ...

ואמרו ראה לדבר שמיתת אביהם היתה בשביל שדיבר במשה שהרי **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' ודרשו ז"ל (ספרי) שכללו בדבריהם עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים והוא לא היה ביניהם הא למדת שלא היה לו אלא חטא הדיבור שהרי כמה תכות של רשע היו ולא נמנה עמהם, **והוא לא-היה** – קדמא ואולא, כעין כלל המלמד על כל הקבוצות שנועדו על ה' בטענות שונות ושצלפחד לא היה עמם. פרטי הכלל מרומזים בקצרה בתוכן ובטעמי המקרא:

(א) **בתוך העדה** – מונח רביעי, בתפקיד של ארבע ועוד, כאן **אור החיים** ע"פ **ספרי** מונה שלוש קבוצות עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים, אבל היו עשרה נסיונות כמקורות הבאים

(א) **ספרי פרי דברים פיסקא א** רבי יהודה אומר הריהו אומר במדבר בערבה וגו', אלו עשרה נסיונות שנסו אבותינו את המקום במדבר ואלו הם שנים בים שנים במים שנים במן שנים בשליו אחד בעגל ואחד במדבר פארן במרגלים,

(ב) **מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ט** עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא ולא נענשו אלא על לשון הרע ואלו היו: א) אחד ואחד בתחלת המן ואחד בסוף המן בשליו הראשון ואחד בשליו האחרון אחד במרה ואחד ברפידים ואחד בחורב ואחד במרגלים זה של מרגלים קשה מכלם שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (במדבר י"ד כ"ב). (במקור זה חסר אחד, אבל עם קרח והמעפילים, ופוער זה עובר עשר) **ובאבות דרבי נתן פ"ד** מוסיף ובתעורה ובמסה ובקברות התאוה (דב' עקב ט,כב)

(ב) **הנועדים על-ה'** – תביר טפחא, תבנית טעמים המופיע בתורה 12 פעמים, אפשר כי התבנית מלמדת כי צלפחד לא היה בקבוצות שעירערו על ה' באופן המאופיין ע"י דוגמת **בעדת-קרח** בלבד שלכך מרמז טעם אתנה בתפקיד הגבלה.. טעם טפחא במלים **על-ה'** פועל גם בתפקיד פותח טפה לאפשר את האפיון המוגבל שבדוגמת הכתוב **בעדת-קרח**.

אור החיים ... ובוזה נתישבה תמיהת התוס' שהקשו שם בפרק יש נוחלין (ב"ב קיח ב) בדיבור המתחיל ולמאן דאמר לבאי הארץ וכו' שמדברי הגמרא מוכח כי למאן דאמר נתחלקה לבאי הארץ לא נטלו הבנות חלק צלפחד הנוגע לו לעצמו בנחלה אלא הנוגע לו כנחלת חפר כשחזרו לו בניו אם כן למה הוצרכו הבנות לומר **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' והלא אפילו בני העדה של המרגלים נטלו בזכות אבי אביהם, ולדרכנו הוצרכו לומר והוא לא היה וגו' לומר **כי-בחסאו מת** וגו' כמו שפירשתי וחוץ מדרכינו יש ליישב קושיית התוספת שהבנות לא ידעו שלא נקנסו המרגלים ליטול בחזרה בנכסי אביהם וחשבו שפקע מהמרגלים נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו':

כי-בחסאו מת – מונח זקף-קטן, מונח מרמז על מצב ספק מה היה חטאו של צלפחד.

אור החיים ע"פ **ספרי**, שלא היה לו אלא חטא הדיבור במשה (לא בה'). בתפקיד **רש"י בחטאו** לברו **מת** ולא החטיא את אחרים עמו (ראה ספ"ב קלג). רבי עקיבא אומר (ראה שבת צו,ב): מקושש עצים היה, ורבי שמעון אומר (ראה שם צז,א): מן המעפילים היה.

רמב"ן וטעם **כי-בחסאו מת** – אמרו: **מת במדבר** בעונו, שלא זכה ליכנס בארץ; או כדברי רבי יהודה הלוי המשורר ז"ל, שפירש שהוא דבק עם **ובנים לא-היו לו**, כאשר יאמר היום: בעונות אירע כך וכך, **רלב"ג** חטאו גרם שמת בלא בנים.

מת זקף-קטן, בתפקיד שתיים, מת בעונו, ובחטא דבור על משה.

כי-בחסאו מת – מונח זקף-קטן, מונח מרמז על מצב ביניים, (א) **ספר הפרשיות, הרב כיתוב**, סע' צלפחד: אמרו חכמים: מקושש לשם שמים נתכוון, הפקיר עצמו למיתה כדי שיראו כל ישראל שהמחלל שבת במיתה ולא יזידון עוד בחילול שבת. הרי שלדעת האומרים: מקושש זה צלפחד, גם עונו לא היה לו אלא לב אחד לאביו שבשמים. (ב) **קדושת לוי במ' שלח** חכמינו ז"ל אמרו מקושש לשם שמים נתכוין (תוס' ב"ב קיט, ב ד"ה אפילו בשם מדרש; תרגום יונתן במדבר טו, לב), שידעו העולם הגם שנגזר עליהם למות במדבר אף על פי כן חייבים לשמור התורה והמצוות, עיין במדרשי חכמינו ז"ל. ולכאורה תמוה אף על פי כן האריך חילל שבת. אמנם חכמינו ז"ל אמרו (שבת קה, ב) 'מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה', והנה הכא נמי כיון שלא היה בדעתו לקושש עצים לצרכו, שלא היה צריך כלל, רק נתכוין שיתקדש שם שמים על ידו, אם כן הוא מוטעם, שאינה צריכה לגופה, אם כן לא חילל שבת כלל, רק סקלוהו עבור העולם שלא ידעו מזה, כפשט המדרש:

(א) **דף על דף באב בתרא קיט**, האדמו"ר מקאצק ביאר שהיינו טעמא שייקרב משה את משפטן לפני ד', שרק הבחון לבבות, הוא ה' יכול להעיד שצלפחד – מקושש לשם שמים נתכוין, וגו' ... האדמו"ר מליובאוויטש ז"ל ביאר ... לכן חילל המקושש את השבת, ובמחשבה של לשם שמים, ואעפ"כ נהרג בבית דין, שאין לדיין אלא המעשה שנעשה ולא המחשבה, ובוזה הוכיח קבל עם ועדה, שעיקר הרצוי והמכוון, הוא "מעשה" המצוות, והרא"י ש"מחשבתו וכוונתו" לטובה, לא הועילו לו להצילו מגזר דין סקילה שנגזר עליו.

מת זקף-קטן, בתפקיד שתיים, אם היה מקושש אפשר כי זקף-קטן ירמז שהיעידו בו שני עדים בשבת, ועל שקושש בשבת השניה אחרי שנצטוו על שמירתה וזה היה בשנה ראשונה בעשרים ואחד לחדש שני (ספרי זוטא פט"ו)

דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר שלח טו,לב **ויהיו בני-ישראל אל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת**: אמרו רבו ז"ל אלמלי שמרו ישראל שבת שניה לא שלטה בהן כל אומה ולשון ומנא להו שזה היה בשבת שניה מדרכתם ויהיו וימצאו דתכף להויה שנצטוו במצות שבת מצאו מקושש. ומנא לן דמקושש זה צלפחד מדרכי' **מקושש עצים ביום השבת עצים** עם ב' דביו"ם (עצים ב' = 212) עולה בגימטריא צלפחד (212) ולמה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ציצית לפי שבשעה שחלל המקושש את השבת אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים כתוב בתפילין למען תהיה תורת ה' בפני צוית שלא לנשאם בשבת היה זה נושאן היה נזכר ולא חלל את השבת אמר הקדוש ברוך הוא הריני קובע ומצוה להם מצוה אחת שעל ידה יהיו נזכרין מן המצוות כמו במצות תפילין ותהיה נוהגת בשבת וזו היא מצות ציצית:

[ב] ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר:

לאמר – נוטריקון "לאו אמור" הנועד ללמד לאו כלשהו בכתוב שאחריו, טעם סלוק מגביל משהו זה. אפשר כי זה יוסבר ע"פ רב"ע ואור החיים שבנות צלפחד חשבו שפקע מהמרגלים (רב"ע מהנועדים על ה') נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו', אז ה-**(כז)** **לאמר** שלהן בא ללמד שצלפחד אביהן לא ערער אי פעם על ה' ולכן הוא או בנותיו לא צריכים להיכלל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוותו האמנותי – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה; התשע"ח; **פְּתַח הַחֲשֻׁבוֹת**; **אֲתָנָה**, **סִלּוּק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מִקְרָא פִּשְׁטָא** – מוציא פשט; **מִרְכָּא** – מאריך; רבוי; **דְּרָגָא** – מצרף; **תְּבִיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טַרְחָא** = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מִרְכָּא טַרְחָא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דְּרָגָא תְּבִיר טַרְחָא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מִרְכָּא תְּבִיר טַרְחָא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תְּבִיר מִרְכָּא טַרְחָא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מִקְרָא** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פִּסְקָא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זַרְקָא סִטְלָא** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פִּשְׁטָא** – פשוט, 1; **זַקְרָא-קִטְוֹן** – 2; **זַקְרָא-גִּדּוּל** – 3; **רִבִיעַ** – 4; **מוֹנָח רִבִיעַ** – לפחות 4; ... **זַקְרָא-קִטְוֹן** ... **זַקְרָא-קִטְוֹן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; **אֹלָא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קִדְמָא וֹאֲלָא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **זְרוּשׁ בְּפִסּוּק** ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תְּלִישָׁא-קִטְוֹנָא** = **תְּרַסָּא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, **תְּלִישָׁא-גִּדּוּלָא** = **תְּלִישָׁא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פִּיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

במדבר פינחס כח, יד: ונספיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון

זאת עלת חדרש בחדשו לתדשי השנה:

ונספיהם חצי ההין – ר"ת ו' ה' עולה חו"ה, ס"ת מ' י' עולה מי"ן, סה"כ חו"ה מי"ן, רמז ל-**בבלי סנהדרין לחב**, אמר רב יהודה

אמר רב: אדם הראשון מין היה,

ושלישת ההין לאיל – אותיות ראשונות: ו' ה' ל', אותיות שניות: ש' ה' א'. סיכום: לו"ה אש"ה

ובזה עוד קשר לתבנית הטעמים של **ושלישת ההין לאיל** – דרגא מונח רביע, תיקון לקילקול היצר הרע.

יהיה לפר ושלישת – ר"ת י' ו' עולה לוי' **ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון** – ר"ת ה' ל' ו' ה' ל' י' עולה הללוי"ה

ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, היין גורם ליצר רע וכגון הנאמר בסוטה שהיא השקתה בועלה ביין, וכגון (**הושע ד, יא**) זנות ויין

ותירוש יקח לב. בא יין הנסכים לכפר על עבירות הנעשות בגלל היין.

(**במ' פ' כח, יא**) **ובראשי חרשיהם וגו' ושלישת ההין לאיל** – דרגא מונח רביע, תבנית תיקון בראש חדש הבאה לבקשה כביכול של

הקב"ה הביאו עלי כפרה בשעיר של ראש חדש, על שהקטנתי את הלבנה בעקבות מאמרה שלא יכולים שני מלכים לשמש בכתר אחד,

בבראשית א, יא הארץ שינתה מצווי ה' והוציאה במקום **עץ פרי עשה פרי** – **עץ עשה פרי**, מפורש כי שנוי זה מצווי ה' הומשך במאמר

הלבנה שהביא לשינוי בבריאה. שתי מרידות בבריאה המביאות להסתר שמאפשר ליצר הרע להופיע באדם. יין ראש חדש מכפר על יין

העלול לגרום הרהור עבירה ו/או עבירה באדם כנדרש ב-**בבלי סנהדרין נבב**, מרידה בה' כתוצאה משתיית יין, ... כדריש לקיש דאמר ר"ל

מאי דכתיב (**תה' לח, טו**) **בחנפי לעני מעונ חרק עלי שנימו**: בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של

גיהנם שניו וכו'

האיל בא כנגד יצחק אבינו. ראה **מאור ושמש בראשית ודא כב** הרהור יצחק אבינו על אברהם אבינו בויכוח ביניהם האם העולם עומד

על חסד כדעת א"א או על גבורה כדעת יצ"א, גרם לצווי להעלותו לעולה לכפר על כך.

ראה **בבלי חולין ס'**? כדיון ב-**בבלי בכורות יז** להסבר מדוע הקב"ה מבקש להביא כביכול כפרה עליו על ששינה ממעשי בראשית, בדיון

מדוע אין קרבנות מבהמת נדמה וגם מבת או בת נדמה שחזרו לקו המין ללא סטייה. בהקשר ל- **במדבר פינחס כח, טו**:

שם משמואל, בר' ויחי, שנת תרע"ה ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע) שאיתא

בספיה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), והיינו משום שהאבות

היו נקיים לגמרי משום שמץ דבר של שלש אלה ואבירייהו ע"כ הי' כחם יפה לתקן את שלש אלה. אברהם אפי' בדידי' לא הוה

מסתכל, ע"כ הי' בכחו לתקן החטא של ג"ע שהי' פתוך בחטא עץ הדטור"ר. ויצחק מסר עצמו לקרבן לה' הי' כחו יפה לתקן חטא ע"ז.

ויעקב איש תם יושב אוהלים ובזוה"ק שחיבר עלמא עלאה ועלמא תתאה, הי' כחו יפה לתקן חטא שפ"ד שהוא ענין פירוד בין נפש

אדם שמן העליונים להגוף שמן התחתונים.

ע"פ **שם משמואל**, בר' ויחי, שנת תרע"ה, ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע)

שאיתא בספיה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), האיל בא כנגד

יצחק אבינו, שמסר עצמו לתקן חלק ע"ז בחטא אדה"ר. אפשר כי התבנית דרגא מונח רביע מטעימה **ושלישת ההין לאיל** כפרט מרכזי

המקשר בין שלושה התיקונים.

אוצר החכמה - **ליקוטי תורה**, האדמו"ר שניאור זלמן מלאדי, כמוסבר ב- **ספר הליקוטים דא"ח** צ"צ לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק אות יו"ד

ע' תשת

הטעם למה היו מנסכים ע"ג המזבח במדה חצי ההין וכו'

... ולעיל מיני' לקרבנות נתתי סיקוסים (מדה ושעור) כו' ... עד"מ כששותינ מעט יין משמח הלב אבל ריבוי היין מבלבל המוח ולכן

היו מנסכים ע"ג המזבח במדה **חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון** כי מזבח הוא בחי' מלכות והיין

הוא משמח הבניה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתערין (דינין מתעוררין) ולכן הי' **חטא אדה"ר** שחטא אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר

ויתגל בתוך אהלה (שניהם שלא בזמן ולא בשיעור המעט) שזמה נמשך וירא חם כו' אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחי' פנימיות

כדי לעורר הכתר היינו העטרה של אמו בינה יין שהוא תענוג העליון שנתעורר ע"י שמחה של מצוה אבל אחר שהתעורר הכתר

העיקר הוא להמשיך מוחין דאבא כו' וזהו ויין ישמח בשביל להצהיל פנים משמן עכ"ל

מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים

וזהו לקרבנות נתתי סיקוסים כי מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים כי היין משמח אלקים ויש ק"ך צירופי אלקים ומ"ח צירופים

האחרונים זהו ענין ח"ם היינו שמהם יונקים הקליפות וזהו שזמה נמשך וירא חם כו' ובגשמיות חם חמימות התאוה שנולד ונמשך

מרבוי היין כמ"ש ברבות שם פ"ב הנ"ל כי יתן בכוס עינו כו'

(א) תבנית הפסוק כעין כלל מלמד מסוג בנין אב, מנסכי קרבן צבור בראש חדש לימוד לנסכי קרבנות צבור בכל יום, בשבת, ביום טוב.

(ב) **ושלישת ההין לאיל**, כנגד אילו של יצחק, שהוא תיקון לחלק עבודה זרה בחטא אדה"ר.

(ג) **ושלישת ההין לאיל** תבנית הטעמים מציינת כעין פרט מרכזי בענין, כי ע"ז היא תוצאה של שיכרון האדם המביאו להרגשת יש

הנפרד ואינו מתבטל לבורא. לכן הוא שורש לגלוי עריות ושפיכות דמים ושאר עבירות. העקידה הייתה בהר המוריה שלא עבדו עליו ע"ז,

דבר המאפשר תיקון, חיבור והתבטלות לבורא.

(ד) קרבן צבור יומי מכפר על חלק היום שהתקלקל בחטא אדה"ר. בכל יום זה כבש תמיד, כבש כנגד יעקב אבינו, תיקון שפיכות דמים,

היינו שכבת זרע, המצויה בכל יום בגלל מצוות פריה ורבייה שבה רוב הורע נשחת.

(ה) קרבן צבור מוסף שבת, שני כבשים מכפר על חלק השבוע בחטא אדה"ר, וחלק היום, שעונת רבים היא משבת לשבת, ולא דווקא

לפריה ורבייה.

(ו) קרבן צבור מוסף ראש חדש, מכפר על חלק החדש בחטא אדה"ר, וחלק היום, ועל המועדות הנקבעים ע"פ ראשי חדשים, לכן יש בו

שני פרים, איל וכבשים. תיקון אברהם אבינו לגלוי עריות לכל התקופה, תיקון יצחק אבינו לעבודה זרה לכל התקופה, תיקון יעקב אבינו

לשפיכות דמים לכל התקופה. ויש בזה קצת דמיון לתיקון ע"י השעירים והציץ בכל יום טוב הנקבע ע"פ ראשי חדשים.

(ז) קרבנות צבור מוספי יום טוב, ושלמי צבור בשבועות, כפרות על יין שלא במדה שעל ידו מגבירים השמחה וההתקרבות לבורא הקרוב

אל ישראל והעולם בזמני המועדות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים ק"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; **הפצת התשע"ח**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; מועט, לא ממש; **טפחא** = **טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשוט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יהור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורם ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.4 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יג: וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ספרי במדבר פרתת בלק פיסקא קלא ... וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם, אלו עשרים וארבע מתנות כהונה שניתנו להם לכהנים: **תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ**, תחת אשר הערה למות נפשו (ישעיה נג יב): **וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, לכפר לא נאמר כאן אלא **וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים (סליק פיסקא).

וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שני לימודים. מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב. מונח מלמד על מצב ספק בלפחות אחת מלימודים.

בבלי קידושין סו,ב ... אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, שעבודתו כשירה! אמר רבי עקיבא: משל, לעומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בעל מום, שעבודתו פסולה!

... וכן גרושה וכן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: **(במ"פ כה,יג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו**,

בין זרע כשר ובין זרע פסול. אבוה דשמואל אמר, מהכא: **(דב' זואת לג,יג) בְּרַחֵם ה' חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה**, אפילו חולין (דומה למלת חילו כעין לשון נופל על לשון) שבו תרצה. רבי ינאי אמר, מהכא: **(דב' תבוא כג,ג) וְכָאֵת אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הַהֵם**, וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו? אלא, זה כשר ונתחלל. בעל מום דעבודתו פסולה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: **(במ"פ כה,יב) הֲגַבֵּי נַתָּן לָךְ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹמֶם**, כשהוא שלם ולא כשהוא חסר. והא שלום כתיב! אמר רב נחמן: וי"ו דשלום קטיעה היא. **רש"י בבלי קידושין סו,ב**, (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד כבר (ככהן) כשירה לקמן יליף לה.

(כהן) בעל מום שעבודתו - שעבד כבר פסולה ואפילו היה שוגג לקמן יליף לה.

חולין (דומה למלת חילו כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב. (וכהן) בעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג דאילו במזיד כתיב **(וי' אמר' כא,ג) אַךְ אֶל-הַפְּרִזְתָּ לֹא יָבֵא וְגו'** וְלֹא יִסְלַל אֶת-מִקְדָּשִׁי אלא עבד בלא ידיעה מנלן דלא מכשרינן ליה מהאי קרא ד-**(במ"פ כה,יג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו**.

(במ"פ כה,יב) הֲגַבֵּי נַתָּן לָךְ - לעיל **(במ"פ כה,יג) וְהִיְתָה לוֹ** כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר.

נעיינ בתבנית הטעמים של הקרא **וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן.

פשט הפסוק הוא כפ' רש"י **[בבלי קידושין סו, ב] הֲגַבֵּי נַתָּן לָךְ [כה, יב]** - לעיל **וְהִיְתָה לוֹ [כה, יג]** כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר. לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי זקף-קטן מלמד על שני לימודים: מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב.

- (א) לימוד היוצא מפשט המקרא כפ' **[רש"י בבלי קידושין סו, ב]** (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד (ככהן) כבר כשירה ... חולין (דומה למלת חילו כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו (בן גרושה או בן חלוצה) חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב.
- (ב) לימוד היוצא מפשט המקרא. איסור עבודת בעל מום נלמדת מפסוק מפורש במקום אחר. לאור הפירוש הבא של רש"י יש לומר שהנלמד ממקום אחר הוא על עבודת בעל מום עם ידיעת המום. ופ' רש"י על פסילת עבודת כהן בעל מום ללא ידיעה נתמכת בטעם מונח במלת **וּלְזַרְעוֹ** - מונח במקום זה עשוי ללמד על מצב ביניים כאן כהן שעבד בשוגג ללא ידיעת המום או האיסור כפ' **[רש"י בבלי קידושין סו, ב]** ובעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג ... בלא ידיעה מנלן דלא מכשרינן ליה מהאי קרא ד- **וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו [כה, יג]**

בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם – **תורה שלמה [קית] מדרש הגדול** דורשי רשומות אומרין כנגד ארבעה ועשרים אלף שנפלו במעשה זמרי וקנתרוהו עליהן, זכה וניתן לו ארבעה ועשרים מתנות כהונה בכלל ופרט וברית מלח, וכל העובר עליהן עבר על כלל ופרט וברית מלח.

מאמר המדרש הגדול בא ללמד שהברית וכ"ד מתנות כהונה שניתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח כנאמר לאהרן ב-**(במד' קרח יח,ט)** ניתנו לפינחס ולזרעו בעקבות הכפרה שכפר פינחס על ישראל באותם התחייבויות מה' בכלל ופרט וברית מלח. **(במד' קרח יח,ט) כָּל־תְּרוּמַת הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ אִתָּךְ לְחֶק-עֹלָם בְּרִית־לְמַח עִוְלָם הוּא לַפָּנִי ה' לָךְ וּלְזַרְעֶךָ אֲתָךְ: רש"י (במד' קרח יח,ט) כָּל־תְּרוּמַת הַקֹּדֶשִׁים - מחיבתה של פרשה זו כללה בתחלה (זה **(במד' קרח יח,ט)**) וכללה בסוף (זה **(במד' קרח יח,ט)**) ופרט באמצע (ראה ספ"ב קיח) **(במד' קרח יח,ט - יח)**. **בְּרִית־לְמַח עִוְלָם** - כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים (ראה שם). **לְמַח עִוְלָם** - כבירת הכרותה למלח, שאינו מסריח לעולם.**

בְּרִית – טפחא ללא מרכא לפניה, כעין רבוי בלתי מוגבל לגודל הברית לפינחס על הכפרה הגדולה שכפר על בני ישראל שהתחייבו למיתה 157200 או 177200 איש (רש"י סוף פר' בלק) ומתו רק 24000 שלפי **זהר ח"ג רלז,א** אלו היו בני ערב רב שנשאו נשים משבט שמעון **(תורה שלמה [פט])**. **כְּהֵנָה** – מרכא **עִוְלָם** – אתנה, האתנה מגביל ללמד שלא יעברו בני ישראל ולא יתנו מתנות כהונה בדורות שאפשר לתת, טעם מרכא מרבה מספר הדברים שמי שלא נתן מתנות כהונה כאילו עבר על כלל ופרט וברית מלח.

תַּחַת – רביע, **אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ** – מהפך פשטא זקף-קטן, רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. **אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ** – זקף-קטן שתי דרשות (נשלב ראב"ע, ר' יוסף בכור שור, רמב"ן) **ראב"ע** - (טט - א) מאהבתו את השם **ר' יוסף בכור שור** ... כי תחילת גבורתו היתה לשמים ... גם עשה טובה לישראל. **רמב"ן** על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה. (טט - ב) ודרך דרש (היוצא מפשט הכתוב) האב כפר ובניו יכפרו.

תַּחַת – רביע, ארבע סיבות לשכר פינחס: (א) ו- (ב) כפ' **רש"י (כה, יג) קָנָא אֶת-קְנֹאתֵי בְּתוּכֶם** - (טט - א) בנקמו את נקמתי ... כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, **ספורנו** בעשותו נקמה לעיני כולם, (טט - ב) בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. **ספורנו** רב את ריבי.

(טט - ג) **ראב"ע** - (טט - א) מאהבתו את השם **ר' יוסף בכור שור** ... כי תחילת גבורתו היתה לשמים (טט - ד) **ראב"ע** גם עשה טובה לישראל. **רמב"ן** על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה.

אור החיים – חש על כבוד א-להיו, את זה אפשר לצרף ל- (ב) או (ג)

וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – **וַיְכַפֵּר** – טפחא כפוחתת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** ונוצר ענין אחד כפרה לבני ישראל. **וַיְכַפֵּר** – טפחא (א) כמשנה משמעות מן העבר אל העתיד ואז (ב) בתפקיד כרובי כפ' **זקנים מבעלי התוספות** - וראוי הוא לעשות כפרות אחרות, וכפ' **ספרי**. **וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, לכפר לא נאמר כאן אלא **וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים

עַל-בְּנֵי – מקף, כרב-מצב (א) שוגגים, (ב) מזידיים, **עַל-בְּנֵי** – מרכא, מרבה לשוגגים כפרה **וַיְכַפֵּר** – סלוק, מגביל, שלא מועילה כפרת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ט) כי במצוינות האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התעשה"ח; תפוצת ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ופקדים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרחא – שני משמעות, רבוי מתפוט; מרכא טפחא – קב' ששניה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; פזר – דרוש מהפסוק רציו לנשא אחר בהלכה:

קרנן למזידים שלא חזרו בתשובה.

במדבר פינחס כה, יד: ושם איש ישראל המכה אשר הקה את-המדנית זמרי בן-סלוא נשיא בית-אב לשמעני:

בבלי סנהדרין פא,ב משנה. הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסם, והבועל ארמית - קנאין פוגעין בו. כהן ששמש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו בגזירין. זר ששמש במקדש, רבי עקיבא אומר: בחנק, וחכמים אומרים: בידי שמים.

ושם איש ישראל המכה – תרסא קדמא ואולא רביע וכו' כעין פרט קדמאה כלל ופרט, תבנית כעין מדת בנין אב, המלמד מהבועל ארמית קנאין פוגעין בו אל **בבלי סנהדרין פא,ב**, הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסם, ... כהן ששמש בטומאה

המכה – רביע, ארבעה נפגעין שלא בבית דין ע"י קנאין **בבלי סנהדרין פא,ב**, משנה. הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסם, והבועל ארמית - קנאין פוגעין בו. כהן ששמש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו בגזירין.

המכה – ארבע מכות (א) בגוף; ע"פ ילקוט מעם לועז במדבר פינחס פ"א (ע"פ רבה ותורת משה) (ב) אף שנהרג לא נתכפר לו עונו, **את-המדנית** הוא נשאר דבוק בה גם לעולם הבא ושם יקבל עונשו. (ג) **ושם איש ישראל המכה** שגם שמו יכרת בעוה"ז ובעוה"ב; (ד) **לשמעני** – שמעון שלי, שהוא כל כך יקר לי (לה) שקינא לכבודי על הזנות של מעשה דינה והרג עיר שלמה, ועכשיו בא אותו רשע והרס את כבוד אביו.

המכה – ארבע שמות לעברין בנוסף לשם המוזכר כאן. **בבלי סנהדרין פב,ב** אמר רבי יוחנן: חמשה שמות יש לו. זמרי, ובן סלוא, ושאלו, ובן הכנענית, ושלומיאל בן צורי שדי. זמרי - על שנעשה כביצה המזוהרת, בן סלוא - על שהסליא עונות של משפחתו, שאלו - על שהשאל עצמו לדבר עבירה, בן הכנענית - על שנעשה מעשה כנען - ומה שמו - שלומיאל בן צורי שדי שמו. **ושם איש ישראל המכה** – ס"ת למשה, שאביה צוה לה להזקק רק למשה, ושמה כזבי כי כיזבה באביה (**בבלי סנהדרין פב,ב**)

במדבר פינחס כה, טו: ושם האשה המכה המדנית פזבי בת-צור ראש אמות בית-אב במדין הוא: פ

ושם – קדמא, בתפקיד תחילה, יצאה תחילה, קדמה בעבירה תחילה, נתנה דוגמה לבנות מדין לחזק לגדולי ישראל

פתרון תורה פרשת פינחס עמוד 215 ... ושם האשה המכה וג', בשעה שנתן בלעם עצה לבלק, אמ' לו בלק אינן נשמעין להק', אמ' לו הוצא את בתך תחלה, וכשהן רואין אותה (עמוד 216) הם יוצאין אחריה וחוטאין,

האשה המכה המדנית – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שחל על כל אחד אותו ענין, ע"פ ילקוט מעם לועז פי"ב (מקור: מהרמ"א) היא קדמא בעבירה עם גדול מישאל ונמשכו אחריה בנות מדין להזקק לגדולים בישראל, ואילו בנות מואב מזדקקות עם כל מי שבא בדרכן.

ושם – קדמא, בתפקיד תחילה, יצאה תחילה, קדמה בעבירה תחילה, **האשה המכה המדנית** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שחל על כל אחד אותו ענין, לכל המנאפות קוראים כזבי - שוילנאי **ספר הפרשיות, פינחס**, "איש ישראל המוכה" ... (**בבלי סנה' פב,ב**) אמר רב ששת: לא כזבי שמה אלא שוילנאי שמה ... על כל אשה מנאפת קוראים בשם כזבי – שוילנאי וגו'

במדבר פינחס כו, א: ויהי אחרי המנפה פ ויאמר ה' אל-משה ואל אלעזר בן-אהרן תפחן לאמר:

ויהי אחרי המנפה – תבנית בר' א, א, **שיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן רשימות חוברת נ' ע' 12 - 13** איתא בליקוטי תורה (שלח מו, ד) שכל התענוגים הגשמיים הם באמת "פסולת" המלאכים העליונים. האוכל לשם שמים מעלה המאכל לקדושה ... אבל האוכל לשם תאוה ותענוג אינו אלא מקבל ומפסולת המלאכים.

[ב] **שאו את-ראשו כל-עדת בני-ישראל מן עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל-יצא צבא בישראל:**

שאו את-ראשו כל-עדת בני-ישראל – גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע, כעין יצא מהכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, כאן ללמד על עצמו שכיון שמה לא ידע ההלכה פרצה המגפה ולכן עליו לספור הנותרים. ע"פ **שיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן לקו"ש ח"ח ע' 326** ... הריגת החוטאים היתה כדין, ולא היה משה אשם בהריגתם, ואין טעם למנות הנותרים להיזהר בשמירתם. מה שאין כן המגפה ארעה כתוצאה מכך שנתעלמה ממשה ההלכה דהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ואחר הריגת זמרי ע"י פינחס נעצרה המגפה, לכן הוצרך למנות הנותרים אחר המגפה.

במדבר פינחס כו, יא: ובני-קרחה לא-מתו: ס – טפחא סלוק הדומה לטפחא אתנה - תבנית שמע ישראל, אפשר כפי' רש"י ... ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם.

ובני-קרחה – מקף כרב-מצב, (א) נראו כמהזיקים במחלוקת (ב) הרהרו תשובה בלבם אפשר ע"י קריאת שמע כעצת רבינא ב-**בבלי מגילה ג,א** שהנבעת יקרא קריאת שמע שפירושה שמקבל עול מלכות שמים וידע איך לעשות תשובה ומביא ליראת שמים. **לא-מתו** – מקף כרב-מצב, (א) בשלב ראשון נבלעו עם שאר עדת קרחה (ב) בשלב שני אחרי שמת דור המדבר שהיו נוכחים במחלוקת יצאו לעולם ממקום גבוה שנתבצר להם בגיהנום.

במדבר פינחס כו, כ: ויהי בני-יהודה למשפחתם לשלח משפחת השלמי לפרץ משפחת הפרזי לזרח משפחת הנרתי:

השלמי לפרץ – זקף-קטן וזקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **השלמי לפרץ** והגיל' עולה $395 + 400 = 795$, תשצ"ה, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן וזקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו $576 - 795 = 219$ עולה יר' נוטריקון יראה ר'אתה נ'טתה – רמז למלאך, ע"פ פ' **רש"י במ' בלק** זה מלאך של רחמים להציל בלעם ממעשה איוולת שיפגע בחייו.

השלמי עה"כ גיל' שצ"ו עולה לגיל' דוי"ד ב"ן יש"י, **לפרץ** עולה לגיל' אליה"ו הנביא"א זכו"ר לטו"ב (ואליהו מרומז בהפרש הגיל' יר"ט כעין מלאך), ומרמז לביאת אליהו המבשרת ביאת משיח בן דוד הגיל' תשצ"ה עולה לגיל' **ואליה"ו** ... **ובלע המות לנצח** $(58 + 178 + 451 + 108)$, מקור לדיון האם ביאת אליהו תביא לתחית המתים או ביאת המשיח. (**ובלע**) **המות לנצח ומחה יי א-לקים (כל דמעה) ר"ת אליהו**

במדבר פינחס כו, כא: ויהי בני-פרץ לחצרו משפחת הקמולי:

בני-פרץ לחצרו – זקף-קטן וזקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בני-פרץ לחצרו** והגיל' עולה $62 + 370 = 432$ עולה ס"ב ש"ע כמשי"ח, ס"ב במשמע זק"ן אפשר להסביר כי מרמז ש"ע (האדמו"ר) הזק"ן כמשי"ח, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן וזקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

ההפרש מתקע"ו $576 - 432 = 144$ עולה רל"ד, דרכ"י, **דרכ"י** (כוכב מצ"עק"ב, **במ' בלק כו, ז**) **זרף פוכב מיצלב**

ידו"ך (תה כה, ט) כמו **זרף ענינים במשפט וילמד ענינים זרף**: הסברים המרמזים לפעולות המשיח היוצא מבית דוד שהוא מבני פרץ וחצרון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, טו, טז; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית התשערו**; **אתחזק**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקפץ** פשוט – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רציו לנשא אחר בהלכה:

1.5 במדבר פינחס כהי (התשע"ה)

במדבר פינחס כז,א:

[א] וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד בֶּן-חֲפַר בֶּן-גִּלְעָד בֶּן-מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה לְמַשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵיהֶי מַחֲלָה נָעִה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה:

תורה תמימה (א) וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד – כיוון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים ולא לנקבות, נתקבצו כולן ליטול עצה, אמרו, לא כרחמי בשר ודם רחמי הקדוש ברוך הוא, בשר ודם רחמינו על הזכרים יותר מעל הנקבות, אבל הקדוש ברוך הוא רחמינו על הכל שנא' (תה' קמה ט, טו) **לְכָל יִרְחָמֵנוּ עַל-כָּל-מַעֲשָׂיו**:⁽⁸⁾ [ספרי]:

תורה תמימה הערה א) אינו מבואר מניין למדו דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות ומה טעם בדבר, ואולי י"ל דהוא מפני אותו הטעם שאמרו בתורת י"ג ב' האיש קודם לאשה להחיות [כלומר להצילם כשהם בסכנה] מפני שהאיש מקודש יותר שחייב בכל המצות, וגם מפני המעלות היתירות שיש לזכר בישוב העולם וכמ"כ בב"ב ט"ז ב' אשרי מי שבניו זכרים, ובגדה ל"א ב' זכר בעולם בא שלום בעולם, בא זכר בא ככרו בידו ובכלל הוא הגברים בני העולם, אשר על כן נקרא הזכר בשם בן על שם בניו וכמ"כ מזה בארובה לעיל ר"פ במדבר, ולכן דרך בני אדם לחוס על מציאותו יותר מעל נקבות:

וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד – אולא-גרש מונח רביע, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל. הכלל הוא כפי' ת"ת בהערה א) דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות מסיבות אחדות. לכן **וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד** לדרוש שבענין ירושת ארץ-ישראל לא תהיה העדפה לזכרים אלא שבמקרה כמו שלהן כאשר אב מת בלא בנים יגברו רחמי הקב"ה על נוהג בני אדם והבנות יזכו לרשת את נחלת האב המת בארץ-ישראל. אבל לפי הסבר רש"י הירש (במ' פ' כז, ג), בקשו לקבל ירושת אביהם בנחלת חפר סבן ולא לקבל חלק בארץ כבאות לארץ כי רק זכרים קבלו חלק כזה.

בֶּן-חֲפַר בֶּן-גִּלְעָד בֶּן-מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות והטעמים מהפך פשטא מלמדים על כך שלפחות אחת הדרשות היא לא כפשטה. כאן מוכח מבנות צלפחד לצלפחד, ומיוסף לבנות צלפחד.

נפתח ההסבר בפ' רש"י על (במ' פ' כז, ג) **אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר** ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. ועתה נסביר שבין אם נאמר כי צלפחד היה מקושש העצים ובין אם נאמר כי מן המעפילים היה תבנית הטעמים מוציאה הכתוב מפשוטו ומלמדת כי בנות צלפחד הן בנות כשרות וקל וחומר כי צלפחד אדם כשר כנאמר ב-**ספרי זוטא כז, א**). **וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד בֶּן-חֲפַר בֶּן-גִּלְעָד**, הא כל אדם כשר שעומד בתוך השבט הרי זה שבח לכל שבטו קל וחומר לביתו קל וחומר לגופו קל וחומר למשפחתו קל וחומר לבית אביו

ד"א **וַתִּקְרַבְנָה בְּנֵי זֶלְפָחָד בֶּן-חֲפַר** (טט ולסוף נאמר **בֶּן-מְנַשֶּׁה**) והלא ידוע שמנשה בן יוסף ומה ראה לשפץ כאן אלא כל מלך כשר שהיה עומד היו רואין מי שאבותיו כשרין ותולין אותו בו, כמו חזקיהו שתולהו הכתוב בדוד ש-14 דורות ביניהם, כך תולה בנות צלפחד דרך מנשה ביוסף אביו.

עוד יש לברר מה תפקיד ארבעה טעמי מקף בכל זוג מלים בתבנית המלה "בן" והמלה שם האב. מקובל שכאשר מוזכרת שרשרת שמות בן – אב וידוע שאחד מהם צדיק אז כל הנמנים ברשימה צדיקים.

אפשר שכאשר נאמר **זֶלְפָחָד בֶּן-חֲפַר** טעם מקף בתפקיד רב-מצב אישיותו של צלפחד. כפי שפ' רש"י (ב) ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. אישיות ההולכת אחרי משה ולא מערערת על מנהיגותו ומצוותיו, אבל מהשתוקקותו לארץ-ישראל הוא מקושש עצים, מלאכה האסורה בשבת להראות מאיסתו בחיי מדבר עד כדי מוכנות למסור הנפש כאן בתוך תועלת לציבור למען יראו וייראו בשמירת השבת קדש. **בֶּן-גִּלְעָד** לפי שבימי שאול מצד אחד אנשי יבש גלעד על קבורת שאול המלך במסירות נפש, אבל היו ביניהם רבוי של רוצחי נפש. **בֶּן-מְנַשֶּׁה** – נאמן יוסף עד כדי גרימת צער לאחי אביו.

תורה תמימה (א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵיהֶי – כאן מנאן דרך חכמתן ולהלן (ס"פ מסעי) מנאן דרך גדולתן, וכדר' אמי, דאמר, בישיבה הלך אחר חכמה, במסכה הלך אחר זקנה⁽²⁾ [ב"ב ק"כ א']:

תורה תמימה הערה ב) כאן איירי בענין דין וחכמה, ושם (בפר' מסעי) איירי בענין נשיאתן לאנשים כמ"כ ותהיינה וגו' לנשים, מסתבר (בפר' מסעי) מנאן לפי סדר הולדתן דכן הנהוג שהבכירה תנשא קודם לצעירה. ופליגי אתא דבר' ד"ס"ל שקולות היו בחכמה ולכן מנאן פעם כך ופעם כך, כפי שיבא לפנינו ס"פ מסעי:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵיהֶי – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות: וכדר' אמי, דאמר, (טט - א) בישיבה הלך אחר חכמה, (טט - א) במסכה (לנישואין) הלך אחר זקנה⁽²⁾ [ב"ב ק"כ א'] (טט – אחר השנים): ומה שתורה תמימה כתב בהערה ב) שיש תנא האומר שבנות צלפחד היו שקולות בחכמה אינו מפריע לומר שדרשת ר' אמי היא על הדרך כלל המרומזת בתבנית הטעמים פשטא מונח זקף-קטן.

במדבר פינחס כז,ג: **אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא-הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל-ה' בְּעֶדְת-קָרָן כִּי-בִחְטָאֵנוּ מֵת וּבָנִים לֹא-הָיוּ לוֹ:**

אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר רש"י ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה.

אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלפחד (קיצור ימים כי צלפחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים, אור החיים אומר כי היה בן 20 ביציאת מצרים). (ב) גורע את צלפחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **כִּי-בִחְטָאֵנוּ מֵת**

אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מעניין **אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר** גורע מהענין מיתה. לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאיסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **בְּמִדְבָּר** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'.

רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלפחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש. טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנועה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות: אנתה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקור פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק I** – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנשא אחר בהלכה:

במדבר פנחס כז,יא:

ואם-אין אחים לאביו

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה

והיתיה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ואם-אין אחים לאביו – מונח זרקא סגול – מוסיף דבר על אביו מענין אביו. – הסבר פורסם בשנת התשע"ג. כאן המשך ההסבר.

ב"ב פרק שמיני יש נוחלין ... ואחין מן האב – ע"פ **תוס'** שאם היה האב קיים היה יורש עכשו, שאינו קיים **הרי הוא יורש בקבר** להנחיל לשאר בניו הקיימים שהם אחי המת ולאחיו של אב אם אין בניו אחרים לאב ... אחין מן האב אף על פי שאין ודאין כמו אחין מן האם ...

גמרא האב קודם לאחין של המת ולא לבנים ובנות **תוס'** ותיריך ריב"ם דכתביה אשמועינן דקראי שלא כסדרן כתיבי, דאי לא כתב אחי אביו הוי אמינא דכסדרן כתיבי ואחיי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו (טו-לאב) לאחין דלהקדימו לאחיי האב לא איצטריך כדאמרינן לקמן וגו' ... וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא..

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה

הגמרא בבא בתרא ק"ב ע"י מידת גורעין ומוסיפין ודורשין הוצא נחלת אשתו לבעלה.

הרב משה קובלסקי ה"ו מאורות הדף, מסביר כי הלכה למשה מסיני (הלמ"מ) שהאיש יורש את אשתו ואין אשתו יורשת אותו. הדיון בגמרא עוסק במציאת רמז בכתוב ולא בדרישת הכתוב להוציא מכאן הלכה. לכן מותר שימוש במידת גורעין ומוסיפין ודורשין כי מחפשים רק רמז להמ"מ. "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

בבא בתרא ק"א ב – רשב"ם – האיש יורש אשתו ולמעוטי אשה שאינה יורשת לבעלה. **רבנו גרשם** והא קראי לאו הכי כתיבי כי אם ונתתם את נחלתו לשאר דמשמע דאשתו יורשתו ואין יורש אותה. ולכן ע"י גריעה והוספה דורשין...

בעל הטורים ע"פ רבא בגמרא הנ"ל – נחלתו לשארו, אותיות נחלת שארו לו ואין שארו אלא אשתו. והיינו מה שאמרו חז"ל גורעין ומוסיפין ודורשין פי' גורעין הוי"ו מנחלתו ומוסיפין אותה על הלמ"ד של לשארו ונשארו לו, הרי **נחלת שארו לו** ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו.

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה

כענינו יצא להקל ולהחמיר. תוכן הכעין היצא לדון בענין אחר הוא הפרט בתראה.

ונתתם את-נחלתו – פרט קדמאה, ע"פ מידת גורעין ומוסיפין ודורשין גם מלת **לשארו** מצורפת לפרט קדמאה אף שהיא מטועמת בטעם גרשיים ללמד על כעין יוצא מן הכלל, ומתקבל פרט קדמאה בעל משמעות **נחלת שארו לו** **פרט קדמאה** זה עובר ברור בפרט בתראה **הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה**. המובן כענינו הוא שמשפחת האב קרויה משפחתו ולא משפחת האם, אבל יצא לדון בענין אחר שלא כענינו מגלה הלכה ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו. והתיבות **וירש אתה** – מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

יצא מענינו – ירושה במשפחה הקרובה, לדון בענין אחר שלא כענינו – ירושה ע"י משפחה בקרבה כל-שהיא להקל – שיש ירושה בתוך המשפחה ולא תעבר הנחלה למטה אחר ולהחמיר – שלא תירש האשה ובני משפחתה, שלא ירשו אחי האם

הקרוב אליו ממשפחתו

(א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים הלכותיהם לגבי הנושא או שלא כולם מצטרפים לענין, "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם לגבי ההלכה הכתובה אח"כ **וירש אתה**. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

(ב) קבוצת פרטים שלא כולם חלים ביחד, עשויים להיות למוריש קרובים רבים, אבל יש סדר קדימות ביניהם ולכן לא כולם ירשו בפועל, קודם יורשים בעלי הקרבה הקרובה ביותר: הבנים, אח"כ הבנות, ואח"כ אם לא קיימים ואין להם צאצאים יורש האב, ואח"כ אחי המת, ואח"כ אחי האב ואחריהם אבי אביו, ואחרי אבי אביו חוזר חלילה.

ג' על בסיס של א' וב' לאשה מורשה יש סדר יורשים ולא יורשים ביחד. התיבות **וירש אתה** – מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

והיתיה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ספרי (כג) והיתיה לבני ישראל לחקת משפט נתנה תורה דעת לחכמים לדרוש ולומר כל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה.

התורה והמצוה (מלבי"ם) (כג) והיתיה לבני ישראל לחקת משפט, חק הוא הדבר שאין לו טעם ורק המחוקק לבדו יודע טעמו של דבר, אבל משפט הוא דבר שהכל יודעים טעמו ומפני שכפי תורת נחלה הכתובה נדמית שהיא חוקה בלי טעם כי למה ירשו האחים ולא האב, בארה התורה שהוא משפט, כי נתנה רשות לחכמים וגם דעת ובינה לדעת טעם הדברים, ועי"כ חקרו לפי ההלכה והעלו שכל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה ועי"כ יצאה להם ההלכה שהאב קודם להאחים כי הוא קרוב יותר וכנ"ל סימן כ"א.

והיתיה – קדמא ואזלא במלה אחת, כביכול השוה החכמים למחוקק הוא הקב"ה, לדעת טעם הדברים ולקבוע תקנות על דפוס דברי תורה, כאן לענין טעם בחוקת הנחלות.

- * כעין כלל ופרט או בנין אב
- * ניתנה רשות לחכמים להבין במקרא ע"פ בינה לעתים ולייסד תקנות על דפוס התורה שכך הם מכוונים לדעת עליונה. ענין זה מופיע למשל בעגלות הנשיאים, בענין הנחלות המנחיל נוחל, עינוי יכ"פ ושיעוריהם, מלאכות חול המועד ושיעוריהן.
- * אם יש כאן כתובים אחדים הבאים כאחד וכל אחד מלמד לעצמו ואז נראה לסווג את **והיתיה** – קדמא ואזלא במלה אחת ככלל ופרט.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנית – התלים ק"ט; שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **הפניית ההשערות: אנתה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא פשטא; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפוט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פ"ר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.6 במדבר פינחס כה, י (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כז, ג – ד:

[ג] אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח פי-בחסא מ'ת ונבנים לא-היו לו:
 [ד] למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן-תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו:

במדבר פינחס כז, ו: פ' נ'אמר ה' אל-משה לאמר: מופע רביעי בתורה מתוך חמישה של פסוק זה. בין דרשת בנות צלפחד לאחזה בא"י לשמר שם אביהן מתוך חביבותן לא"י ובין הצווי שמתגלה על ידן מהקב"ה.

אפשר שמלת **נ'אמר** מלמדת על לשון רכה כי יש לשכנע בנות יורשות בדור הכיבוש והנחלה שתנשאנה רק בתוך שבטן כפי שנלמד ב-(כמ)

פ' כז, ז, ו' והעברת את-נחלת אביהן

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס (המתחיל ברמז תשעא)

[רמז תשעז] (כמ' פ' כז, ו') נ'אמר ה' אל-משה לאמר: (כמ' פ' כז, ז) **פ' בנות צלפחד ד'ברת.** יפה תבעו בנות צלפחד שכך כתובה פ'

זו לפני במרום אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו. כיוצא בו אתה אומר (כמ' מסעי לוה), **ויצא משה את-בני ישראל על-פי ה' לאמר בן משה**

בני-יוסף דברים: כיוצא בדבר אתה אומר (כמ' שלח יד), **נ'אמר ה' סלחמי דברך:** עתידין אומות העולם לומר אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו. (עד כאן גם ב-ספרי במדבר פרשת פינחס פיסא קלד)

(כמ' פ' כז, ה) ויקרב משה את-משפטן לפי שמשא אמר והדבר אשר יקשה מכם וגו' [התיש הקדוש ברוך הוא כחון באו בנות צלפחד

לדין והפליא ממנו שנאמר (כמ' פ' כז, ה) **ויקרב משה את-משפטן.** (כמ' פ' כז, ו) **נ'אמר ה' אל-משה לאמר:** (כמ' פ' כז, ז) **פ' בנות**

צלפחד ד'ברת כך הוא הדין אמר הקדוש ברוך הוא למשה ולא אמרת הדבר אשר יקשה מכם הדין שאי אתה יודע הרי הנשים דנין אותן. רבי שמעון בן לקיש (ט: מלמד זכות) אומר יודע היה משה רבינו את הדין, אלא באו (ט: בנות צלפחד) לפני שרי עשרות תחלה

אמרו להם דין של נחלה הוא ואין זו שלנו אלא של גדולים ממנו, באו לפני שרי חמשים ראו שכבדו אותן שרי עשרות אמרו אף אנו יש גדולים ממנו, וכן לשרי מאות, וכן לשרי אלפים, וכן לנשיאים שהיכו להן כולן כענין הזה שלא רצו לפתוח פה בפני מי שגדול

מהן, אמר משה אם אומר אני להם את הדין אטול את גדולתן (ט: של בנות צלפחד), אמר להן אף אני יש גדול ממני לפיכך (כמ' פ' כז, ה)

ויקרב משה את-משפטן לפני ה':

רש"י הירש במדבר כז (ד) למה יגרע וגו'. "משפחת החפרי" (כו, לב) תחלק את נחלתה בין בני חפר שהם ראשי המשפחה הזאת, ואם מת אחד הבנים האלה, אך הניח בן אחריו, יימסר חלקו לבן הזה הנורא את שמו. מדוע אפוא יימחה שם אבינו, משום שאין לו בן

אלא רק בנות, ומדוע לא יימנה בתוך משפחתו? תנה - לנו וגו'. הנה לנו לעמוד במקום אבינו ולהימנות בתוך אחיו, ותן לנו את הנחלה שהיה זוכה בה אילו היה עדיין חי, שהרי כבנו של חפר היה זכאי לנחלה בקרב אחיו.

(ה) **את-משפטן.** נו"ן רבתי - ראה פסוק ו.

(כמ' פ' כז, ו) נ'אמר ה' אל-משה לאמר: ההלכות הבאות פותחות בלשון **נ'אמר**, ולא בלשון "וידבר", ונראה מכאן שאין הן דנות

בנושא חדש לגמרי, אלא הן מבארות כלל שכבר נאמר (השוה פ"י לעיל פר' ציצת במ' שלח טו, לו, פתיחה ב"ויאמר" ע"פ רוב ביאור למצוות שנתנו כבר, או מסקנה של מאמר קודם, או קשור למאורעות שקדמו והיא תכלית להן, או סיכום של כל המאורעות והמצוות הכלולים בפרשה).

ואכן שני פסוקים כבר קבעו את שיטת חלוקת הארץ: **(כמ' פ' כז, ו) לאלה תחלק הארץ בנחלה כמספר שמות:** - **לגברים;** (כמ' פ' כז, ה)

אר-בגול יחלק את-הארץ לשמות מוטות-אבתם ינחלו: - ללמדנו שאותה חלוקה היא חלוקת ירושה. ולמדנו מכאן את הדין היסודי שהנחלה **עוברת** בירושה אל הצאצאים הזכרים, ודבר זה נלמד גם מכלל האמור ב-(**וי בהר כהמו**) **והתנחלתם אהם לבניכם אתריכם לרשת ארצה**

(ע"י בבא בתרא ק"י ע"ב). ועלינו לומר שדין זה היה ידוע גם לבנות צלפחד, ודבר זה ברור מהנמקת תביעתן: **(כמ' פ' כז, ד) פי אין לו בן.** אילו הניח בן או צאצא של בן - כך רמזו בלשון **(כמ' פ' כז, ז) ונבנים לא-היו לו:** - לא היתה להן כל עילה להציג תביעה. ואפשר

שזו גם הסיבה להבלטת **ה** הכינוי של **משפטן** שבפסוק הקודם. היא באה ללמדנו שמשא הכיר את דין הירושה בכללותו, אך ביקש

הכרעה ביחס למקרה המיוחד. יתר על כן, אם הארץ נתחלקה על פי שיטת ה"חזרה", שתוארה על ידינו בפרק כו פ"י פסוק נה, הרי אפשר שההלכה הרגילה היתה ידועה למשה יפה, ואף הוא ידע שבת יורשת במקום שאין בן או צאצא של בן; אלא שהוא הסתפק

באיזו מידה הלכה זו נוהגת בחלוקת הארץ, ונמצא שהשאלה היתה לדידו רק ביחס ל-**משפטן**, והיא נגעה רק למקרה המיוחד שלהן.

שהרי אפשר שזו היתה השאלה: בחלוקת ירושה ממשית דין חמש בנות כדין חמשה בנים, ובלבד שאין שם בן או צאצא של בן, ולפיכך אפשר שחמש בנות צלפחד נידונות כחמשה באי הארץ והן נוטלות חמשה חלקים; חלקים אלה מצטרפים אחר כך לחלקם של

שאר כל באי הארץ שמזרע חפר, ובהתאם לעקרון ה"חזרה" הם חוזרים אל חפר ומתוך עזבונו הם מתחלקים בין יורשיו על פי דין הירושה הרגיל. **אך אפשר - וכך באמת נעשתה החלוקה** (ראה בבא בתרא קיח ע"ב, רשב"ם ד"ה ותרי דידהו) - שבנות צלפחד לא

נטלו חלק בבאי הארץ, כי רק הצאצאים הזכרים של חפר קיבלו נחלה כבאי הארץ; אותה נחלה חזרה אל חפר על פי עקרון ה"חזרה" והיא נתחלקה אחר כך לחלקים שוים בין בני חפר, צלפחד ואחיו או יורשיהם, ובנות צלפחד השתתפו רק בחלוקה זו, ורק כיורשי

אביהן נטלו את חלקן בנחלת חפר.

טט: הסתפקותן הייתה (א) האם אביהן שמת במדבר זוכה בארץ כיוצא מצרים, וחלקו חוזר אל אביו חפר (ב) האם בנות נוטלות חלק בירושה הראשונה מסבן חפר, ומשפטן שנוטלות.

נ'אמר ה' - מרכא טפחא, יתור לרבות, גלוי מפורש מה' של פרשה הכתובה כבר לפני במרום, אשר אפשר היה לדעת את המצווה מצירוף ציוויים אחדים שנאמרו קודם. כפי' רש"ר הירש.

אל-משה - מקף כרב-מצב ע"פ **ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס [רמז תשעד (כמ' פ' כז, ז)] (א)** משה שנפלאה ממנו ההלכה (ב) משה היודע את ההלכה. **אל-משה -** מרכא, כרבו במצב (ב) משה היודע את ההלכה אבל משווה עצמו לכל שרי ישראל (מעשרות עד אלפים), אשר אינו

רוצה ליטול את הגדולה ואומר כמותם יש גדול ממני - הקב"ה.

ע"פ פ' **נש"י הירש** מלת **לאמר** וטעם סלוק מגבילים את בקשת בנות צלפחד לירושה מאביהן ולא לנחלה מכח עצמן. וזאת כדי לשמר שם אביהן בארץ. בירושת הארץ נשים לא קבלו נחלה. אלא מבקשות שצלופחד שמת במדבר שלא מסיבת עירעור על משה אלא מעונו (ראה

כז, א), יזכה לנחלה כיוצא מצרים, שתצטרף לנחלת חפר אביו, ואז הן ירשו עם יורשים אחרים בנחלת חפר הסבא שלהן, כהלכה כאשר אין

לאב בן אלא בת היא יורשת את נחלתו. ראה הסבר ב-(כמ' פ' כז, ז)

הספקות ע"פ **[בבלי בבא בתרא קיט, א]:** (א) מספקא להו אי נוטלות חלק בכורה כי צלופחד היה בכור ומגיעות לו שתי נחלות בירושת חפר. (ב) איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצופות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות: אנתוז, סלוק – סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף-פשוטא** – מוציא פשוט; **מרכא** – מאריך; **רבי;** **דגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** – טרחא – שני משמעות, רבוי מתפחא; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף-רב-מצב** של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט I**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – **זקף-קטן** השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

במדבר פנחס כז,ז: פן בנות צלפחד ד' ברת נתן נתן להם אחות נתן בתוך אחי אביהם

והעברת את נחלת אביהן להן:

[ז] **פן** – רביע, ארבעה חלקים לצלופחד שירשו בנותיו ממנו. ויש בזה הסברים אחדים. **אור החיים** פירש כלהן:

ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם (בבא בתרא) דף ק"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב (יהושע ז,ה) **ויפלו תכלי מנשה עשרה לבד מארץ הגלעד והקשו אשר מעבר לירדן**: שיתא דשיתא בתי אבות וד' דידהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורתו פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן אמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא (צלופחד, שגם הם בני חפר, מתו אחרי בואם לארץ בלי צאצאים) הוו ליה עד כאן, כפי **אור החיים** דרך (ב) מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה (של הארץ) נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים (כי היה בכור) וירושת ב' אחיו שמתו (ולא היו להם ילדים) (צלפחד ושני אחים, מחלקים ירושת חפר לארבעה חלקים, שניים נטל צלפחד ככבור, ושניים נטל מאחיו, זה בהנחה שלחפר לא היו ילדים זכרים אחים), לזה אמרו **(במ' פי' כז,ד)** **למאן ינרע** וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, **(במ' פי' כז,ד)** **תנה-לנו** וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה: ארבעה חלקים בפירוש שונה מעט:

(בבלי בבא בתרא קיח,ב) דתניא: **(במ' פי' כז,ד)** **נתן נתן להם** – זו נחלת אביהן, **בתוך אחי אביהם** – זו נחלת אבי אביהן, **והעברת את נחלת אביהן להן** – זו חלק בכורה; ורבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן נתן**. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ-**אחות נתן** נפקא. וא"ל רב פפא לאביי: קרא מאי קא חשיב? אי תפלים קא חשיב, טובא הוה! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הוה!

[ספרי (במ' פי' כז,ה) א"ר חירקא שמעון השיקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא ואמר יודע היה משה שהבנות נוחלות, על מה נחלקו אם ירשו בראוי כבמוחזק ואם לאו. ואילו בבבלי נלמד **(ב"ב קט,א)** יודע היה משה שבנות צלופחד יורשות הן, אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו, וכן ב-**[ילקוט שמעוני]** משה היה מסתפק אם נוטלות חלק בכורה, ובגמ' **(ב"ב קט,א)** איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע). אם א"י בגדר ראוי אז אבא מת (כמו צלופחד) אינו מוריש בראוי לילדיו. אלא אמר רבה: ארץ ישראל מוחזקת היא. **(רשב"ם)** א"י מוחזקת להם מיציאת מצרים אף-על-פי שעדיין לא נכנסו בה, ולכן צלופחד כיוצא מצרים זוכה לחלק אחד מכה עצמו. וחפר אביו כיוצא מצרים זוכה בחלק מכה עצמו. וכן אחי צלופחד בני חפר זוכים מכה עצמם בין אם היו מבאי הארץ בין אם מתו במדבר.

ההבדל בגירסאות בין **[ספרי]** יודע היה משה שהבנות נוחלות ובין **(ב"ב קט,א)** יודע היה משה שבנות צלופחד יורשות משמעוטי מאד. לפי הסבר **(רש"י הירש)** ב-**(במ' פי' כז,ג)** כולם ידעו שאין בנות נוחלות בארץ אלא רק יורשות.

מה ירשו בנות צלופחד?
(א) **נתן נתן להם בתוך אחי אביהם** – זו נחלת אבי אביהן, למ"ד שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, זה חלק חפר (סבא הבנות) אבי צלפחד, ואין ללמוד מכאן לחלק צלפחד

(ב) **נתן נתן להם** – זו נחלת אביהן, טעם קדמא של **נתן** מרמז לצלופחד אביהן הקודם להן והוא מקבל חלק מכה יוצא מצרים.
(ג) ומכך נגיע לחלק אחי אביהן צלופחד כנדרש מהתוכן ע"י רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן נתן**. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו (שמתו ללא ילדים), ההוא מ-**אחות נתן** נפקא. **נתן** – בתפקיד שני אחים לצלפחד. (תנא זה סובר שהארץ התחלקה רק לבאים אליה ולכן גורע חלק חפר הסבא ומוסיף 2 חלקים של שני אחי צלפחד שמתו בארץ. אבל אז גם לצלופחד אין חלק.) **אחות** – מונח, רמז למצב ביניים שהאחים קבלו חלקם ומתו בלי ילדים, חזרה נחלתם אצל חפר אביהם המת, ונתחלקה בין האחים החיים או ילדיהם, מכך קבלו בנות צלפחד שתי נחלות קטנות. אלא אם לא היו עוד אחים אז הנחלות היו יותר גדולות.
(ד) ועוד חלק צלופחד ככבור של חפר הנדרש מ-**והעברת את נחלת אביהן להן** – זה חלק בכורה של צלופחד בנחלת חפר

ע"פ **[ספרי זוטא]** **בתוך אחי אביהם** מה שזכו אחי אביהם וכן מה שזכה צלופחד חזר לחפר.
רש"י (במ' פי' כז,ג) **נתן נתן** – שני חלקים חלק אביהן, שהיה מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר: (ע"פ שפ"ח א אחרי החזרת החלקים לחפר, צלופחד זוכה בחלק אחד ככל בן חפר וחלק אחד ככבור של חפר)

את נחלת – מקף כרב-מצב מוסבר ע"פ **רש"י (במ' פי' כז,ג)** **והעברת** ... דבר אחר על שם שהבת מעברת נחלה משבט לשבט [שבנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלבד]
(א) העברת נחלה בדור הירוש ונוחל (ב) העברת נחלה בכל דור אחר-כך.

והעברת את נחלת אביהן – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא ירושת בנות שעל חלקם לא חלה ההלכה, היינו במצב (א) בדור הירוש ונוחל בנות יורשות אבל אינן מעבירות נחלה לשבט כעליהם או בניהם.
תבנית הטעמים של **בנות צלפחד ד' ברת** – מונח זרקא סגול, בתפקיד כעין מוסיף/או גורע מהענין על הענין, אפשר שמרמז לפתרון הספקות שהיו למשה שהעלינו ב-**(במ' פי' כז,ג)** (א) א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) (ב) הן נוטלות חלק בכורה של צלופחד בירושת חפר.

[ותוספתא מסכת בכורות (צוקרמאנדל) פרק פ"ו,ה"ח] כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו (של פלוני) בחיי אביו (הסבא של פלוני. והפלוני בכור) נוטל פי שנים מנכסי אביו (שמת) ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו (החי כי זה נחשב כראוי לפלוני כי עדיין לא הגיע לאביו לפני מתו) ואם היה אביו (של פלוני) בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אבי אביו (אם הסבא מת לפני האבא של פלוני):
ארץ-ישראל נחשבת מוחזקת מיציאת מצרים. לכן לכל אחד מהנמנים להלן חפר, צלופחד הבכור, בני חפר אחרים (אחי צלופחד) יש נחלה בא"י. נחלת חפר האב נחשבת כמוחזקת כלפי צלופחד ואחיו, אבל היא במצב של ראוייה לילדיהם. לכן אם מת מי מבני חפר לפני חפר ילדיו יורשים מיד רק חלקו. כאשר מת חפר, בנו שמת לפניו יורשו בקבר ומוריש נחלה זאת לילדיו. בירושת הארץ חפר, צלופחד, אחים כל אחד קבל נחלה. כל הנחלות חזרו אל חפר כדי להורישן לבאי הארץ. אם לחפר היו שלושה בנים, אז יחד עם נחלתו היו אצלו ארבע נחלות. היות וצלופחד היה בכור אז הוא מקבל שתי נחלות. ארבע נחלות שאצל חפר מתחלקות לארבע, שתיים יורשות בנות צלופחד ומחלקות לחמש. אבל היות ושני אחי צלופחד מתו ללא יורשים, בנות צלופחד זכו בעוד שתי נחלות שחילקו לחמש ביניהן.
אם לצלופחד היו שלושה אחים אז אצל חפר חזרו ארבע נחלות ויחד עם נחלת חפר היו אצלו חמש נחלות. מחלקים אותן לשש, שתיים יורש צלופחד הבכור בקבר, אותן יחלקו בין חמש בנותיו. שני אחים של צלופחד מתו. האח שלא מת קיבל נחלה. אצל חפר נשארו שלוש נחלות. אותן מחלקים לשניים נחלה ומחציתה יורש צלופחד בקבר ומוריש לבנותיו שמחלקות בחמש. נחלה ומחציתה קבל האח החי או ילדיו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור 6) כי במצוות האמנית – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; תפנית התשע"ח; אתח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טרפא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; פ"ר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.7 במדבר פינחס כה,י (התשע"ז)

במדבר פינחס כה,יז: צָרוּר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:

במדבר פינחס כה,יח: כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לָכֶם עַל-דֶּבַר-פְּעוֹר

וְעַל-דֶּבַר קְנֹזֵי בַת-נְשִׂיא מִדֶּיָן אֲחֵתָם הַמִּכָּה בְיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דֶּבַר-פְּעוֹר:

[כלי יקר] (במ' פ' כה,יח) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם וגו'. בפסוק הקודם נראה כפל לשון (במ' פ' כה,יז) צָרוּר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:

מה בין צָרוּר ל-וְהַכִּיתֶם, וחז"ל אמרו (תנחומא פנחס ג) מכאן הבא להורגך השכם להורגו. הערב להורגו מבני ליה שהיה המדינים התחילו בקלקלה. ולשון צָרְרִים צריך ביאור כי משמעותו שעדיין הם צוררים לכם. ואולי ידע ה' יתברך מה שבלבכם של המדינים שעדיין לא נח ורגזם ועדיין הם צוררים חושבים מחשבות להתעולל עלילות ברשע ואולי יותר מבראשונה לפי שנורא דאחותם דלוק בלבם להתנקם לפיכך השכם לצרור אותם. ופשוטו ש-צָרְרִים הוא שם דבר לומר שמעולם הם צוררים שלכם כי מתחילה (בר' וישב

לזל) וְהַמִּדְיָנִים מָקְרוּ אוֹתוֹ אֶל-מִצְרַיִם לְפֹטִיפֶר סָרִיס פְּרַעֲהוּ שֶׁר הַטְּבָאִים: פ, אחר כך עשו מדין שלום עם מואב על ישראל, אחר כך הפקירו בנותייהם להכשיל את ישראל, נמצא שהמדינים מעולם רצועת מדרות לישראל על כן אמר כי הם צוררים שלכם:

וכדי ליישב הכפל אומר אני שצוה ה' על שני דברים אחת, (במ' פ' כה,יח) צָרוּר אֶת-הַמִּדְיָנִים לצערם תחילה ימים רבים, ואחר כך וְהַכִּיתֶם אוֹתָם: וכל כך למה לפי שצוררים הם לכם והוא נתינת טעם על צרור, ... וזה שאמר (במ' פ' כה,יח) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם

בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לָכֶם עַל-דֶּבַר-פְּעוֹר כי כל עיקר צער זה שציערו אתכם היתה הכוונה להכריח אתכם לפעור. ועל מה שאמר (במ' פ' כה,יז) וְהַכִּיתֶם אוֹתָם נתן טעם ואמר (במ' פ' כה,יח) עַל-דֶּבַר קְנֹזֵי בַת-נְשִׂיא מִדֶּיָן אֲחֵתָם הַמִּכָּה בְיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דֶּבַר-

פְּעוֹר: לפי שאחותם היא המוכה יחשבו גם המה להנקם ולהכות אתכם על כן השכימו להכות אותם כי הבא להורגך השכם להורגו.

ואולי שלכך נאמר (במ' פ' כה,יז) וְהָיָה אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה סוף פסוק (טט: סימון פרשה פתוחה) וב(טט: טעם) אַתְּנַחֲתָא לדרשו אשלאחריו ואשלפניו, לאחריו כפשוטו, ולפניו לומר שגם אחרי המגיפה הם רוצים להכות אתכם על דבר אחותם המוכה, על כן תשכימו להכותם:

וְעַל-דֶּבַר קְנֹזֵי בַת-נְשִׂיא מִדֶּיָן – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה להמשכה בעתיד. ע"פ [כלי יקר] שנאת מדין לישראל התגלתה לראשונה במכירת יוסף, אח"כ הושעתה עד הגעת עם ישראל לערבות מואב, כאן שוב התגלתה בעצת בלעם וביתר שאת ממואב ועל ריב לא להם ולכן שלחו בת נשיא מדין להחטיא את ישראל, ואם לא ישמידו אותם מדין ימשיכו להתנכל לישראל.

במדבר פינחס כו: שבעה שבטים בזרקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

[יב] בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנִמְוֹאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּזָאֵלִי לְיִמִּין מִשְׁפַּחַת הַיְמִינִי לְיִמִּין מִשְׁפַּחַת הַיְמִינִי:

[טו] בְּנֵי נָדָב לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחִזִּי מִשְׁפַּחַת הַחִזִּי לְשִׁוְנֵי מִשְׁפַּחַת הַשִּׁוּנִי:

[כ] וַיהִי בְנֵי-יְהוֹדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלִיזִי לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפָּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזְרָחִי:

[כג] בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֹרֵד מִשְׁפַּחַת הַסֹּרְדִי לְאֵלֹון מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיִחִיאֵל מִשְׁפַּחַת הַיִּחִיאֵלִי:

[לד] אֵלֶּה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּתָלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתָלַחִי לְבִכְר מִשְׁפַּחַת הַבִּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי:

[לז] בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִלְע מִשְׁפַּחַת הַבִּלְעִי לְאִשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁבֵּלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:

[מ] בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיְמִנָה לְיִשׁוּי מִשְׁפַּחַת הַיִּשׁוּי לְבִרְעִיָה מִשְׁפַּחַת הַבִּרְעִיָּי:

שבעה שבטים בזרקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

[בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266] מה, טז וידגו לרוב. פעמים הם מרובים ופעמים הם נדוּגים. בזמן שבני אפרים מרובים בני מנשה מועטים, ובזמן שבני אפרים מועטים בני מנשה מרובין במנין. במדבר סיני את מוצא בני אפרים מרובים מ' אלף וה' מאות ובני מנשה מועטין ל"ב אלף ומאתים. ובמנין ערבות מואב את מוצא בני מנשה מרובין שנים וחמשים אלף ו' מאות ובני אפרים מועטין ל"ב [אלף] ו(ג) [ה'] מאות.

[רש"י במדבר כו, (ג)] לזרח – הוא צוחר, לשון צוהר. אבל משפחת אהר בטלה, וכן חמשה משבט בנימין, שהרי בעשרה בני ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה, וכן אצבון לגד, הרי שבע משפחות (פי' אשל אברהם רש"י לדעת רבותיו כתב שאצבון בטל אבל רש"י עצמו סובר ב-כו,טז) שאוני הוא אצבון, ולפי זה המשפחה השביעית החסרה היא ישוה מבני אשר הנזכר ב-בר' ויגש מז, ... ולפי הדעה שהמשפחה השביעית החסרה היא אצבון, יש לומר שישוה לא היו לא בניו ולכן לא נמנה בתור משפחה (גו"א), וראה בפסיקתא זוטרתא פנחס קלב, ב: "בני אשר – לא הזכיר כאן את ישוה, מלמד שלא הוליד")

. ומצאתי בגמ' ירושלמית, שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה, שנאמר (דברים י, 1) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל, ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי, והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא דרש שמתו במגפה בדבר בלעם, אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני, נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

[אבן עזרא איוב לב,ב] יאיר בן מנשה הוא מבני יהודה כאשר מפורש בדברי הימים: וב-בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266 נאמר ... מכיר העמיד בניו, אבל יאיר לא העמיד בניו, לכך כשמנה משפחות מנשה מנה למכיר ולא מנה ליאיר, לפי שלא היו לו בניו, ולכך כשהלך יאיר ולכד חלק גלעד קרא אותן חוות יאיר על שמו, כד"א ויקרא אותן חות יאיר (במדבר ל"ב מ"א). אמר אחר שלא זכיתי להעמיד בניו ששילו חלק בארץ והלכתי ונלחמתי במ ולקחתי אותה בשביל אחי, הנני קורא כל מה שלכדתי על שמי.

[אוצר המדרשים (אייזנשטיין) ויושע עמוד 155] אז נבהלו, אמרו חז"ל מפני מה נתייראו יושבי פלשת? מפני שהרגו מבני אפרים מאתים אלף איש שמנו את הקץ ביציאת מצרים וטעו בשלשים שנה ויצאו בכח גבורתם, וכעס עליהם הקדוש ברוך הוא ומסרם ביד פלשתים.

[דף על הדף פסחים דף ג עמוד ב] ואמר לו על דברי התוס' בפסחים (ג ב) שלריב"ב לא היה קרקע והקשה רבי ישראל איסר איך תמצא שיהיה בר ישראל שא"ל (שאין לו) חלק בא"י. ות"י הרה"ק דהלא מבוואר בש"ס בסנהדרין (צב ב) שריה"ג אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בניו ובנות. עמד ריב"ב על רגליו ואמר אני מבני בניהם ומאן ניהו מתים שהחיה יחזקאל אלו בני אפרים, שמנו לקץ וטעו. וידוע כי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, וא"כ בני אפרים שיצאו קודם שפקד עליהם ה' לצאת ממצרים,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – התלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אנתח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא פשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק I** – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרש"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

לא היו נחשבים בכלל יוצאי מצרים ול"ה להם חלק בארץ, וכמו"כ ריב"ד שהיה מבני בנייהם ל"ה לו חלק בארץ עכד"ק ודפח"ח.
[דף על הדף ראש השנה דף זי עמוד א] והנה במדרש איתא דנקרא זבולן משום דכתיב בנה בניתי בית זבול לך ביאר כ"ק האדמו"ר הגדול זצוקל"ה מסאכטשוב דע"י שזבולן הי' **מבטל עצמו ליששכר** וחשב את עצמו כלא נגדו, מזה נשפע אור המקדש עכד"ק.

שמעון – אהד בטל ועוד כ"ד אלף בשטים, בנימין – חמש משפחות בטלו במדבר וברש"י (כו,כד) עוד חמש בטלו כמעט לגמרי בפלגש בגבעה, גד – אצבון, אשר – ישוה, אפרים – מאתים אלף מתו ביציאה ממצרים ל' שנה לפני יציאת מצרים, ועוד שהתמעטו מאד במדבר, יהודה – ער ואונן מתו לפני הירידה למצרים, ועוד אם נאמר כי יאיר בן מנשה היה מיהודה ונקרא בן מנשה על שם אמו ממנשה, היות ולא היו לו בנים, הרי שיש משבט יהודה חסרון בכך שלא הביא יאיר בנים.
 זבולון – צ"ע, כגון שזבולון מבטל עצמו ליששכר

ראה **בראשית ויצא כט, לג – לד**:

[לג] נתהר עוד נתלד בן נתאמר כי שמע ה' כי שנואה אָנְכִי נִתְּנָן לִי נִם-אֵת-זֶה וְתִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמֵעוֹן;

[לד] ונתהר עוד נתלד בן נתאמר עתה הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על-בן קרא שמו לוי;

ונתהר עוד נתלד בן – מונח זרקא מונח סגול, אפשר כי זרקא סגול בתפקיד גריעה מן הענין. נקדים ונאמר כי ב-(במ' פי' כו) במנין השבטים אחרי מעשה השטים, שבעה שבטים מוטעמים בזרקא סגול זרקא סגול – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. ושם אלו השבטים שחסרו משפחה או משפחות וגם למי מהמשפחות שלא נולד ילד, וזבולון המתבטל ליששכר. נאמר שכאן, לאה נתנבאה על כך ששמעון ולוי יהיו ללא נחלה של ממש בא"י, וללא פרנסה מנחלה.

אפשר כי בשמות הבנים טעמי רביע וזקף-גדול לרמז כי הארץ מחולקת לאבות יוצאי מצרים באמצעות הבנים העומדים להיכנס לארץ ישראל, ונשמות האבות מעוברות בבנים

אפשר כי בשמות הבנים הבכורים רביע – לתת לכם נחלה נוספת על אחיהם שרובם בטעם זקף-גדול.

(במ' פי' כו), שאו את ראש כל עדת בני ישראל – גרשיים מונח מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו.

(במ' פי' כו), וידבר משה ואֵלֶיךָ הַפֶּתֶן אִתָּם – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד, דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים או שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר כי תבנית טעמים של פסוק (ב) באה כהקדמה לומר שהנלמד אחריה מפסוק (ג) ואילך יוצא מן הכלל במבנהו ללמד על מקומו. פסוק (ג) מורה על כלל מלמד וממנו ואילך (א) חילק קבוצות תבניות טעמים בין השבטים כדי ללמד מכולם על כולם

(א,א) כל בעלי שם המסתיים בא-ל מוטעמים ב-קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כשם שהטיל י-ה בשמות כל בתי האב להעיד כי כולם נשמרו ע"י השם במצרים, כך בכולם א-ל עשה, סוף המלה משמש הסבר להתחלה,

אבל בשמעון **לַמּוֹאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי** אין קדמא זקף-קטן

גד **לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי**

זבולון **לְיִחְזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְזָאֵלִי**

גלעד בן מנשה **וְאַשְׂרָיָאֵל מִשְׁפַּחַת הָאֲשְׂרָאֵלִי**

בריעה בן אשר **לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמְּלִכִּיאֵלִי**

נפתלי **לְיִחְצָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצָאֵלִי**

אבל אלון בן זבולון בקף-גדול צ"ע

(א,ב) **זרקא סגול** – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. כעין מוסיף או גורע מהענין על הענין

בכור ראובן רביע בראובן, הבכור פשטא מונח זקף-קטן

בכור שמעון רביע מונח זקף-קטן, הוא גם עם א-ל

בכור גד רביע מונח זקף-קטן,

הגדול בבני יהודה החיים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור זבולון רביע פשטא זקף-קטן,

בכור אפרים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור בנימין רביע פשטא זקף-קטן,

בני בלע בן בנימין **מִשְׁפַּחַת הָאֶרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמָי**

בכור אשר רביע פשטא זקף-קטן,

(ב) פרשת המנין היא הכנת רשימת נוחלים בארץ הבאה אחריה. אפשר כי קבוצות הטעמים באות לתאר לגבי כולם, השיטות השונות לקביעת הנחלות.

נוחלים הנכנסים בשם עצמם, אח"כ חוזרות הנחלות ומתכנסות לפי יוצאי מצרים, וחוזרות ומתחלקות לפי הנכנסים. ועוד לפי ערך כספי, ועוד ע"פ הגורל.

קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין – מלמד שהרכבת הרשימה מתחילה מהנוחלים הנכנסים לארץ, אח"כ פעולת חישוב, לבסוף חוזרים לנכנסים לארץ לתת להם הנחלות.

זרקא סגול – בפעולות החישוב גורעים ומוספים מהנכנסים לפי יוצאי מצרים וערכים כספיים ולסוף קובעים מי יקבל מה.

רביע וזקף-גדול יתארו איסוף נחלות הנכנסים לפי אבות יוצאי מצרים, כעין עיבור בנכנסים של נשמות היוצאים ממצרים שלפיהם מכנסים ומחלקים שוב הנחלות. אפשר כי גם קשור לארבע קבוצות החלוקה ואופן הגורל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות**; **אתנת**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.8 במדבר פינחס כהי (התשע"ח)

נחמיה ט (ז) אַתְּ-הוֹדֵא הָאֵלִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְשָׂמְתָם שָׂמוֹ אַבְרָהָם:

(ח) וּמִצָּאתָ אֶת-לִבְבֹךָ נֹאמָר לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עָמֹה הַבְּרִית לְמַת אֶת-אַרְצֵךְ הַכְּנַעֲנִי הַחַמִּי הָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוֹסִי וְהַגְּרָזִי לְתַת לְזַרְעֲךָ וּתְקַם אֶת-דְּבָרֶיךָ כִּי צִדִּיק אָמַת:

במדבר פינחס כו,נג: לְאַלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת:

[שפת אמת במדבר פרשת פינחס תרמח] בענין המנין (במ' פי' כו,נג) לְאַלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ. שיש לכל איש ישראל חלק מיוחד בא"י כמ"ש לעיל. וכן כתיב וישב כו' איש תחת גפנו כו' תאנתו. וזה הי' ענין הגורל (טט) – אפשר מרומז במלים (במ' פי' כו,נה) **אֶךְ-בְּנוֹלָל**, (במ' פי' כו,נו) **עַל-פִּי הַנוֹלָל** (ש טט) **(הַנוֹלָל)** הכיר כל אחד מקום המיוחד לו כי נתינת א"י הי' **בכלל ובפרט**. ויתכן לפרש בזה מ"ש **(נחמיה ט,ח) וְכָרוֹת עָמֹה הַבְּרִית לְמַת כו'** הוא **בכלל**. אח"כ **(נחמיה ט,ח) לְתַת לְזַרְעֲךָ** הוא נתינה **בפרט** שנתן לכל א' חלק השייך לו. לימוד ב-**כלל** ע"פ **[שפת אמת]** הוא במלים **(נחמיה ט,ח) וְכָרוֹת עָמֹה**, לימוד זה מרומז בתבנית הטעמים של **וְכָרוֹת עָמֹה** – קדמא ואזלא בתפקיד דרך לימוד בכלל ופרט כאשר הכלל הוא במלים המוטעמות או בסביבתן. לימוד ה-**פרט** ע"פ **[שפת אמת]** הוא במלים **(נחמיה ט,ח) לְתַת לְזַרְעֲךָ** הוא נתינה בפרט שנתן לכל א' חלק השייך לו. על דרכי החלוקה לכל פרט מלמדים הכתובים **(במ' פי' כו,נג – נו) ש**תחילתן ב-**(במ' פי' כו,נג) לְאַלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ** וגו'. בפסוקים ב-**(במ' פי' כו,נג – נו)** אין טעם קדמא ואין טעם אזלא. ה-שפת אמת] למד את הכלל ופרט מ-**(נחמיה ט,ח)**.

במדבר פינחס כז,כא: וְלִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאל לּוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנָי ה'

עַל-פְּנֵי יִצְחָק וְעַל-פְּנֵי יִבְאֹו הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:

וְלִפְנֵי – קדמא ללא אזלא אפשר מלמד על דרך לימוד בסדר מסוים. שאלה באורים ותומים הוא רק למלך ובענינים הקשורים לגיהול המלכות. בעינייני מלחמה קודם המלך עומד בענווה **וְלִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאל לּוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנָי ה'**

אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד – מהפך פשטא זקף-קטן, הכהן מכוון לקבל השאלה בענווה ובמחשבתו הטהורה יכוון להיות בביטול שלא יפריע לקבלת התשובה ויבין לצרף נכונה את האותיות המאירות בחושן משפט.

[ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ה (וילנה יב,א)] מתני' ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד וגו'

[פני משה] כדתנן בפ"ק (טט: כנלמד בפרק ראשון) והכא תני (טט: כאן למד) דאף על גב דיש רשות למלך כדחשיב במתני' מ"מ במלחמת הרשות צריך ע"פ בית דין של ע"א.

גמ' דכתיב (במ' פי' כז,כא) עַל-פְּנֵי יִצְחָק – קדמא ואזלא **וְעַל-פְּנֵי יִבְאֹו** – מונח רביע

[פני משה] ואף על גב דמשמעות הכתוב על אלעזר הוא מ"מ דריש מ-הוּא, דכתיב בתריה דדרשינן הוּא, זה מלך ש-עַל-פְּנֵי ועל פי סנהדרין מוציאין למלחמת הרשות. בשביל הכהן מלת הוּא יתירה, כי כבר מוזכר ברישא של הפסוק. לכן דורש המלה למלך.

(במ' פי' כז,כא) הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה

וְכָל-הָעֵדָה – מקף כרב-מצב מעורבות בית הדין של שבעים ואחד בהחלטות המלך (א) במלחמת מצווה לא חייב לערב את בית הדין

(ב) במלחמת רשות חייב החלטת בית דין.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (א) מלחמת מצווה

הוּא – תביר, בתפקיד מחלק וממעט. למלחמת מצווה (שבעה עממין ועמלק) מחלק בין המלך ובין הסנהדרין וכל העם. המלך שואל

באורים ותומים ובאישור וברכת ה' מוציא למלחמה, **וְכָל-הָעֵדָה** – סלוק מגביל שאין העדה בשאלה של יציאה למלחמת מצווה. עדה

ע"פ **[רש"י]** עה"ת היא הסנהדרין של ע"א דיינים. ו-**[שפת"ח]** הוסיף שהם עיני העדה. ואז **וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ** – מרכא טפחא,

יתור לרבות חתן מחדרו וכלה מחופתה, ועוד ארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונוטע כרם ולא

חיללו, אבל אפשר שלא כל הירא ורך הלבב, כי אלה עלולים לרפות ידיהם של האחרים.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (ב) מלחמת רשות

פי' **[פני משה]** צריך ע"פ בית דין של ע"א. **וְכָל-הָעֵדָה** – סלוק מגביל את החלטת המלך לבדו ומצריכו להיוועץ ולהחליט ע"פ

הסנהדרין, ואז **הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב ושעל חלקם

לא חלה ההלכה. פוסר מיציאה למלחמת רשות קבוצת אנשים אשר בה נמנים על פי תבנית הטעמים של **וְעַל-פְּנֵי יִבְאֹו** – מונח רביע,

לפחות ארבעה מיני אנשים: חתן וכלה, וארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונוטע כרם ולא חיללו,

וכל הירא ורך הלבב.

(במ' פי' כז,כא) וְשָׂאל לּוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים – מרכא תביר מרכא טפחא, אחד מאופני צירוף האותיות בחושן כנדרש בקטע הבא:

(שמ' תצ' כז,כא) וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן עַל-שְׁמֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל-שְׁמֹתָם פְּתוּחֵי חֹתֶם אִישׁ עַל-שְׁמוֹ תְּהִינָן לְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵה שְׁבָט:

(שמ' פק' לט,יד) וְהָאֲבָנִים עַל-שְׁמֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵנָּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל-שְׁמֹתָם פְּתוּחֵי חֹתֶם אִישׁ עַל-שְׁמוֹ לְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵה שְׁבָט:

(שמ' תצ' כז,כא) וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן – אזלא-גרש **עַל-שְׁמֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** – דרגא תביר מרכא טפחא, **עַל-שְׁמֹתָם**

התבנית דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד מהם חל הענין המדובר או שמצטרפים לענין אחד.

(שמ' פק' לט,יד) וְהָאֲבָנִים עַל-שְׁמֹת – קדמא **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵנָּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** – מרכא תביר מרכא טפחא, **עַל-שְׁמֹתָם**

התבנית מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם לגבי הענין או שאינם מצטרפים לענין אחד

ויש שכתבו שהאמוראים אינם חולקים כלל אלא כל אחד מוסיף על דברי חברו, כי השם היה בין כפלי החושן⁴⁶ וכשהיה הכהן

מכוין בחלק השם שנקרא אורים, **(שמ' פק' לט,יד) עַל-שְׁמֹת** – קדמא, בשם הראשון של הצירוף אורים ותומים, היי האותיות של

האבנים **בולטות ומאירות בלי סדר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵנָּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** – מרכא תביר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט; שם; טעמי המקרא התורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**: **אנתח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

בסדר המענה) וכשהיה חוזר ומכוין בחלק השני של השם הנקרא **תומים** (**תהיין** – אולא-גרש, השם השני היוצא אחר הראשון), היו האותיות מצטרפות ונעשות תיבות ⁴⁷(**על-שמת בנאי-ישראל שתיים עשרה**) – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף). ובירושלמי נחלקו אם הכתב היה בולט או שהכהן שמע בכבואה קול שמישיב ⁴⁸.

במדבר פינחס כז,יח: וַיֹּאמֶר הו' אֶל-מֹשֶׁה קח-לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמְכָתָ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:

במדבר פינחס כז,כג: וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו וַיִּצְנְהוּ פֶּאֶשֶׁר דְּבַר ה' בֵּין-מֹשֶׁה: **(כז,יח) וְסִמְכָתָ אֶת-יָדְךָ** – מרכא טפחא, ... וכן **(כז,יח) דְּבַר ה'** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר מרמזים לפ' רש"י שמשוה הוסיף ליהושע בחכמה בהוד ומהרב ויספיש גם בכבואה. **[רש"י] (כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו** – בעין יפה, יותר ממה שנצטווה; שהקדוש ברוך הוא אמר לו: **(כז,יח) וְסִמְכָתָ אֶת-יָדְךָ**, והוא עשה **בשתי ידין**, ועשאו ככלי מלא וגדוש (ראה ספ"ב קמא) ומלאו חכמתו בעין יפה. **פֶּאֶשֶׁר דְּבַר ה'** – אף לענין ההוד; נתן מהודו עליו.

[בבלי סנהדרין יג,ב] תנא: סמיכה (לשני קרבנות צבור בלבד (שעיר במשתלה, פר העלם דבר) **בשלושה דיינים** מסנה' של ע"א) **וסמיכת זקנים** (דיינים חדשים) **בשלושה**. מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים? אמר רבי יוחנן: מיסמך סבי (רש"י: לקרות להם רבי). אמר ליה אביי לרב יוסף: מיסמך סבי בשלושה מנלן? אילימא מדכתיב **(במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו** – אי הכי תסגי בחד, וכי תימא (טט: וכי תאמר) משה במקום שבעים וחד קאי (רש"י: לפי שהיה משה ראש להם ושקול ככולם) – אי הכי ליבעי שבעים וחד (טט: אם כך צריך ע"א דיינים) –! קשיא (טט: המקור לסמיכה בשלושה ולפי **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ג]** שלפחות אחד מהם סמוך, נשאר לא פתור).

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: בידא ממש סמכין ליה (רש"י: בלשון בעיא גרסינן ליה, כלומר מי בעו (טט: האם צריך) לאתנוחי ידיירו על רישיה דסבא)? – אמר ליה: סמכין ליה בשמא, קרי ליה רבי, ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות (רש"י: דאלהים כתיב) (שמות כב), דמשמע דייני מומחין, והיינו סמוכין, ובשאר דיני ממונות לא בעינן מומחין, כדאוקימנא בריש פירקין (סנה' ב,ב) משום נעילת דלת כגון בארבעה שומריין, וגזילות, דיינינן בבבל אף על גב דליכא סמוכין, דשליחותיהו קא עבדינן, כדמפרש בהחובל (בבא קמא פד,ב), אבל בקנסא – לא עבדינן שליחותיהו, משום דלא שכיחא, ולית בה חסרון כיס). וחד לא סמך (טט: האם סומך אחד אינו סומך)? (טט: מביאה הגמרא מעשה רב להוכיח שאחד סומך) והא אמר רב יהודה אמר רב: ברם, זכור אותו האיש לטוב, ורבי יהודה בן בבא שמו, (שסמך יחיד את) רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע. רב אויא מוסיף: אף רבי נחמיה. (טט: מוסיפה הגמרא) רבי יהודה בן בבא אחריני הוו בהדיה, והאי דלא חשיב להו – משום כבודו דרבי יהודה בן בבא.

(במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד מהם חל אותו ענין או אותה הלכה. הנושא הוא מנוי דיינים סמוכים בכל הדורות שסמכו כמסוכם ב-**[רמב"ם סנה' פ"ד]**.

וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו – מקף כרב-מצב (א) משה סמך בהנחת ידיו, (ב) סמיכה לדורות בקריאת הנסמך "רבי" **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]**, וב-**[ה"ו]** כתב שאפשר לסמוך בארץ-ישראל גם בשליחת כתב ממקום למקום.

[אלהיו הנביא – ממקבלי התורה ומוסריה – הרב אליעזר ויספיש, ישורון ע' תקצד] פ"א,ס"ד, המתמנה להיות 'ראש במסורת הקבלה' מקבל את סודות התורה והליכותיה. ... כתב בספר 'חידושי מר"ן רי"ז הלוי על התורה' ... 'דאיאת ב"ספר' פר' פינחס (פיסקא קלו) ('דב' ג,כח) 'וצו את יהושע' – צווהו על דברי תלמוד'. ומפרש הרמב"ם, שנצטווה על תורה שבעל-פה, וזהו 'שים באזני יהושע'. ועיין בתמורה (טז,ב) דכשנשתכחו מיהושע שלש מאות הלכות עמדו כל ישראל להרגו, והיינו משום שהוא המצוה על תורה שבעל-פה'. עד כאן לשונו. ... מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. ... שחיוב זה הוא מלבד החיוב שנתחייב כל אדם שלא לשכוח דבר אחד מן התורה.

(כז,כג) וַיִּצְנְהוּ – לדון דיני קנסות, **וַיִּצְנְהוּ** – אתנה מגביל, מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. **פֶּאֶשֶׁר דְּבַר ה'** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלקם לא חלה הלכה הקשורה לנושא או לא חל תת ענין הקשור לנושא, ע"פ בבלי יומא ללמדך שלא כל מה שדבר ה' העביר משה ליהושע, כגון טעם פרה אדומה. **בֵּין-מֹשֶׁה** – מקף מרמז לרב-מצב ע"פ **[בבלי סנה' יג,ב]**, (א) הנחת יד הסומך ממש על ראש הנסמך; (ב) לפי הגמרא [שם] הסומך קורא בשם הנסמך וקורא לו רבי. ולפי שרב אשי פסק זאת והוא אחרון אז להלכה נוהגים לפי מצב (ב). ולרמב"ם לא קורא בשם הנסמך. **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]** וכיצד היא הסמיכה לדורות לא שיסמכו ידיהן על ראש הזקן אלא שקורין לו רבי ואומרים לו רבי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות. **בֵּין-מֹשֶׁה** – סילוק מגביל, אפשר שמלמד שרק לדיין הדין דיני קנסות צריך סמיכה.

[רמב"ם סנהדרין פ"ד] [הלכה א] אחד בית דין הגדול ואחד סנהדרין קטנה או בית דין של שלשה צריך שיהיה אחד מהן סמוך מפי הסמוך, ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר **(במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו וַיִּצְנְהוּ, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים לאחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו, ואחד הנסמך מפי הנשיא או מפי אחד מן הסמוכין אפילו לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם. **[הלכה ג]** ואין סומכין סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלושה והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים כמו שביארנו.**